

Vlaams
Parlement

vergadering **C154**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed

van 6 maart 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed in Limburg – 967 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed in Limburg – 1034 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mensenrechten in Iran – 1135 (2017-2018)	7
VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de 'Balkanstrategie 2025' van de Europese Commissie – 1182 (2017-2018)	14
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de vervroegde donatie aan het United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) – 1208 (2017-2018)	19
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de onderhandelingen rond een handelsakkoord tussen de Europese Unie en Mexico – 1294 (2017-2018)	22
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de brexitonderhandelingen – 1309 (2017-2018)	26
VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de zogenaamde digitale machtsgreep van China – 1320 (2017-2018)	31
VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de onteigening van blanke boeren in Zuid-Afrika – 1340 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Marc Hendrickx aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de landbouwonteigeningen in Zuid-Afrika – 1355 (2017-2018)	34

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed in Limburg – 967 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed in Limburg – 1034 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, Limburg kreeg de primeur om als eerste provincie de inventaris van het bouwkundig erfgoed te laten vaststellen volgens de nieuwe procedures, zoals bepaald in het Onroerenderfgoeddecreet. Het ging om een grootschalig openbaar onderzoek, waarbij het expliciet de bedoeling was de burger te betrekken, om op die manier meer draagvlak en erkenning voor erfgoed te creëren.

Uit de cijfers, gepubliceerd op uw website, leer ik dat opmerkingen of bezwaren ingediend konden worden over 5858 bouwkundige relictten en 63 bouwkundige gehelen. Het nieuwe ministeriële besluit tot vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed in de provincie Limburg bevat nu in totaal 5901 relictten en gehelen.

Hoe evalueert u de publieksparticipatie in dit openbare onderzoek? Hoeveel opmerkingen en bezwaren werden ingediend? In hoeverre is er zicht op wie die mensen precies zijn die deelnamen aan het onderzoek? Krijgen de mensen die opmerkingen en bezwaren indienden, ook feedback van uw diensten? Zult u voor de geplande onderzoeken in de andere provincies dezelfde procedure volgen, of wordt die procedure bijgestuurd?

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister-president, de bedoeling van die inventaris van bouwkundig erfgoed in Limburg is om het behoud van relictten en bouwkundige gehelen met erfgoedwaarde te stimuleren. De bedoeling is om die formeel vast te stellen. U hebt bevestigd dat alle erfgoeditems op de lijst op het moment van vaststelling erfgoedwaarde bezitten. Daar worden een aantal rechtsgevolgen aan gekoppeld. Op 16 januari 2018 ondertekende u het ministerieel besluit tot vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed in de provincie Limburg. Het besluit werd gepubliceerd en de rechtsgevolgen zijn op 1 februari 2018 in werking getreden. Blijkbaar stonden op de lijst zo'n 214 relictten en 2 gehelen die niet langer opgenomen worden in de vaststelling. 3 daarvan stonden onterecht in de lijst.

Dankzij het evaluatierapport 'Onroerenderfgoeddecreet' beschikken we sinds kort over het aantal aangevraagde toelatingen voor toelatingsplichtige handelingen aan beschermde goederen. Dat waren interessante cijfers, maar dit zou evenzeer het geval geweest zijn voor het aantal negatieve adviezen of dossiers waarvoor een beroep werd ingediend.

Minister-president, 231 relictten worden niet langer opgenomen in de vaststelling. Hoe komt het volgens u dat dat zo'n groot aantal is? Veel relictten uit de lijst, die niet meer vastgesteld zijn, bleken niet langer voldoende goed bewaard. Betekent dat dat het agentschap geen controle uitvoerde op het terrein bij de eerste

vaststelling? Bent u op de hoogte van wanbeheer in de periode tussen de eerste en definitieve vaststelling, waardoor relictten niet langer opgenomen kunnen worden op de definitieve inventaris?

Ontving u de afgelopen maanden ook klachten over de inspraakprocedure en het feit dat het openbaar onderzoek zich tot op vandaag beperkt tot feitelijkheden? Hoe verantwoordt u uw keuze hiervoor, aangezien het agentschap in het evaluatierapport 'Onroerenderfgoeddecreet' bevestigt dat die methode de inspraak van de burgers beperkt? Overweegt u om dat nog te remediëren?

In hoeveel gevallen heeft het agentschap Onroerend Erfgoed, sinds de start van het decreet, een negatief advies gegeven aangaande toelatingsplichtige handelingen aan beschermde goederen? In hoeveel gevallen werd een beroep ingediend en in hoeveel gevallen werd dat niet gedaan?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Bedankt voor de vragen, collega's. Het openbaar onderzoek voor de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed in de provincie Limburg leverde waardevolle informatie op. Alle bezwaren en opmerkingen die tijdens het openbaar onderzoek werden ingediend, resulteerden in een vijfhonderdtal administratieve correcties van de gegevens die op de inventaris staan en leverden dus een beduidende verbetering op van de informatie waarop het vaststellingsbesluit is gebaseerd.

Daarenboven betekent dit grootschalige openbaar onderzoek, waarbij alle lokale overheden werden betrokken, een belangrijke stap in de bewustmaking van de Limburgse steden en gemeenten voor het niet-beschermd erfgoed en de grote verantwoordelijkheid die zij daaromtrent hebben als lokale besturen.

Over de vaststelling van de inventaris in Limburg werden 56 aangetekende bezwaren binnen termijn ingediend. 1 aangetekend bezwaar werd buiten termijn ingediend, maar het is ook behandeld. Daarnaast zijn er per brief en per e-mail 38 opmerkingen bezorgd, die ook behandeld zijn. Het merendeel van de bezwaren is ingediend door zakelijkrechthouders, zoals eigenaars of beheerders van de panden. Slechts enkele burgers dienden een bezwaar in over een relict waarvan zij zelf geen eigenaar zijn.

Een substantieel aandeel van de opmerkingen was afkomstig van lokale besturen, die tijdens het openbaar onderzoek nog tal van adreswijzigingen of slopen hebben gemeld, hoewel het agentschap ter voorbereiding van het openbaar onderzoek alle gemeentebesturen gevraagd had om hun opmerkingen daaromtrent te bezorgen, om voorafgaandelijk al tot een zo goed mogelijke fijnstelling van de inventaris te komen. Ongeveer een derde van de gemeenten was daar niet op ingegaan. Een substantieel deel betrof dus reacties van gemeenten tijdens het openbaar onderzoek.

Voor de andere provincies, collega Van Werde, zal dezelfde procedure gevolgd worden, maar met toch een tweetal bijstellingen. We gaan nog sneller en intensiever de lokale besturen betrekken. Bijvoorbeeld: de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Antwerpen wordt vastgesteld in 2018. Op 24 november 2017 organiseerde het agentschap al een informatiesessie over de vaststellingsprocedure in voorbereiding, waarop zestig vertegenwoordigers van de zeventig Antwerpse gemeenten aanwezig waren. Er komt ook een verbeterde handleiding. De handleiding om administratieve correcties aan te leveren, is herschreven, om de werkwijze nog concreter te maken.

Hetzelfde geldt voor de inventaris Brabant, in 2019. Al in februari van dit jaar zijn de lokale besturen en de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten van de

provincie betrokken bij de voorbereiding van het vaststellingsbesluit dat voor die provincie wordt opgemaakt.

Op een volledige lijst van ongeveer 6000 bouwkundige relict en gehelen is een schrapping van 214 relict en 2 bouwkundige gehelen een aanvaardbaar aantal, collega De Gucht. Dat is 3,8 procent van het aantal in openbaar onderzoek gebrachte relict en 3 procent van de bouwkundige gehelen.

Wetende dat het vorige vaststellingsbesluit dateert van eind 2014, is het in die drie jaar tijd volledig in de lijn der verwachtingen van de administratie dat in totaal 231 fiches zijn geschrapt van de vaststelling. Bovendien wordt ook het houtig of archeologisch erfgoed uit de vorige vaststelling niet langer vastgesteld als bouwkundig erfgoed. Het Onroerenderfgoeddecreet maakt een strikt onderscheid tussen de verschillende inventarissen.

Het overgrote deel van de geschrapte fiches, 197 in totaal, is te wijten aan sloop of verbouwing met verlies met erfgoedwaarde. 177 daarvan waren voor de opening van het openbaar onderzoek al correct geregistreerd – ‘gesloopt’ of ‘verbouwd’ – op de inventariswebsite, 20 zijn aan de lijst toegevoegd tijdens het openbaar onderzoek.

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft een controle op het terrein uitgevoerd bij de allereerste vaststelling in 2009. Daarna is er gewerkt voor de actualisatie van de administratieve gegevens, in samenwerking met de lokale overheden.

Zoals ik al zei, worden alle gemeenten en IOED's (intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten) gevraagd om actief mee te werken en alle wijzigingen door te geven. Alle steden en gemeenten en IOED's werden in december 2016 al aangeschreven, maar een derde van de steden en gemeenten heeft toen niet gereageerd.

Voor, tijdens en na het openbaar onderzoek is op geen enkele manier gebleken dat de sloop of de verbouwing van het betrokken bouwkundig erfgoed te wijten is aan wanbeheer. De schrapping van relict en bouwkundige gehelen is een essentieel onderdeel van de vaststellingsprocedure, die ervoor moet zorgen dat erfgoed dat sinds een vorige vaststelling niet meer voldoende erfwaarde heeft, niet opnieuw wordt vastgesteld. Wat op de inventaris staat, kan gesloopt worden, maar er moet een afweging gebeuren. En dus is het normaal dat je bij verbouwingen en slopingen de inventaris gaat aanpassen.

Ik verwijs ook naar de resolutie van het Vlaams Parlement die zegt dat tijdens het openbaar onderzoek enkel de feitelijke elementen in aanmerking moeten worden genomen. De opmerkingen over het openbaar onderzoek en de inspraak zijn in drie punten samen te vatten. Het eerste pijnpunt, de persoonlijke kennisgeving, is niet in de regelgeving opgenomen. Het tweede betreft een aantal gevallen van verzet tegen de opname van de relict en de vaststelling an sich, wat buiten de feitelijkeheden valt. Het derde gaat over de procedure van het openbaar onderzoek zoals die is opgenomen in het decreet.

Behalve de online aanbieding van alle documenten tijdens het openbaar onderzoek, ligt het digitale dossier ter inzage bij het agentschap voor mensen die geen internet hebben. Er is een opmerking gekomen dat de dossiers niet alleen in Brussel ter inzage moesten liggen, maar ook ter plekke, in de kantoren in Hasselt bijvoorbeeld. Dit is geen ontvankelijk bezwaar, maar de administratie zal in de komende procedure een computer ter beschikking stellen in het dichtstbijzijnde VAC om op die manier meer mensen te betrekken bij de inventaris.

Het Onroerenderfgoeddecreet trad in werking op 1 januari 2015. In de periode 1 januari 2015 tot 31 december 2017 zijn 199 van de 2942 aanvragen voor

toelatingsplichtige handelingen ongunstig beoordeeld. 674 van de 5016 verstrekke adviezen in het kader van de stedenbouwkundige vergunningsaanvragen waren ongunstig. In de periode 1 januari 2015 tot 31 december 2017 heeft het agentschap 27 keer beroep aangetekend bij de deputatie en 15 keer bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Burgers hebben 29 keer beroep aangetekend tegen de weigering of tegen de voorwaarden voor een toelating. Cijfers over het aantal keer dat burgers beroep aantekenden tegen het niet verkrijgen van een vergunning om erfgoedredenen, zijn niet beschikbaar.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, dat u de lokale besturen zo snel mogelijk wil betrekken, is inderdaad een goede zaak, zeker nu de gemeenten verantwoordelijk zijn voor afbraak en verbouwingen van panelen op de inventaris, en niet meer het agentschap zoals het vroeger was. Ik stel vast dat gemeenten steeds meer aandacht hebben voor hun niet-beschermd patrimonium. Sommige gemeenten richten een onroerenderfgoedadviesraad op. Onlangs zag ik een oproep van de stad Leuven. Wat vindt u van zulke initiatieven, dus van onroerenderfgoedadviesraden?

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Minister-president, de stad Leuven heeft inderdaad zo'n oproep gelanceerd. Ik hoop dat u dat alleen maar kunt steunen. Ik ben benieuwd naar uw antwoord.

We zijn uiteraard verheugd dat Limburg nu die vastgestelde inventaris heeft. Een onroerenderfgoedgemeente zoals bijvoorbeeld Leuven – ik weet niet of er al vele zijn ondertussen – heeft de bevoegdheid om zelf die inventaris op te maken. Dat is nu bijvoorbeeld gebeurd voor de deelgemeente Wijnmaal. Die is helemaal klaar, maar dat invoeren in het Vlaamse bestand, het uiteindelijk vaststellen van de inventaris, blijft een bevoegdheid van Vlaanderen.

Nu heeft de stad Leuven vernomen dat ze nog tot 2019 zou moeten wachten op de inventaris, waar ze goed aan heeft gewerkt, met een perfecte voorbereiding door heel bekwame mensen. Dat men nog zo lang zou moeten wachten, lijkt mij een beetje vreemd. Men vroeg mij ervoor te pleiten dat onroerenderfgoedgemeenten niet alleen kunnen opmaken, maar ook zelf kunnen invoeren en vaststellen. Ik kan me voorstellen dat dat niet evident is, maar dat er dan ten minste – decretaal is het nu misschien niet allemaal mogelijk, maar dan moeten we dat bekijken – een voorlopige vaststelling kan komen uit Vlaanderen, waardoor er met de objecten die zijn opgenomen in de inventaris, waar grondig over is nagedacht door mensen die het terrein echt kennen – ambtenaren van de stad zelf in dit geval –, toch geen ongelukken gebeuren in het komende jaar omdat het in Vlaanderen nog niet definitief is vastgesteld. Dat probleem wil ik hier toch even aankaarten. Misschien kunt u er eens naar kijken. Dat behoeft niet onmiddellijk een antwoord.

Naar aanleiding van de bespreking van het decreet kunnen we daar verder naar kijken. Misschien zijn er al andere mogelijkheden of misschien heeft men het gewoon verkeerd verstaan. Omdat er voor Brabant in 2019 een vaststelling komt, is er daar verwarring. In ieder geval is men daarover verontrust.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega Van Werde, uiteraard sta ik daar positief tegenover. Onroerenderfgoedgemeenten zijn verplicht om zo'n adviesraad te hebben in het kader van hun erkenning, andere niet. Uiteraard is dat een positieve zaak. In tal van gemeenten zijn er organisaties, ook al zijn het geen stedelijke of gemeentelijke raden, die daar zeer actief mee bezig zijn. Het gaat

over lokale erfgoedverenigingen die meestal zijn aangesloten bij Herita, soms niet. Ze ontplooiën een zeer actieve werking, en dat kunnen we alleen maar toejuichen. Dat draagt natuurlijk ook bij aan de draagkracht van onroerend erfgoed, aan de publiekswerking. Ze nemen allerlei initiatieven, ze zetten onroerend erfgoed in de kijker, ze organiseren evenementen in en rond onroerend erfgoed. Dat is alleen maar positief.

Het zelf opnemen in de inventaris is decretaal inderdaad niet aan de orde. In 2019 zal in Brabant de inventaris worden vastgesteld. De gemeenten kunnen niet wat de onroerenderfgoedgemeenten wel kunnen. Ze kunnen naar het voorbeeld van Brugge een eigen verordening maken met betrekking tot onroerend erfgoed dat op de inventaris staat. Op die manier kunnen ze een kader scheppen om daarmee om te gaan. Het kan een suggestie zijn voor steden als Leuven. Brugge heeft dat en voert daar een actief beleid voor. Hier zal de vaststelling gebeuren in 2019.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mensenrechten in Iran – 1135 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Minister-president, er zijn ondertussen een paar weken voorbijgegaan, maar eind december 2017 werd Iran opgeschrikt door grootschalige protesten. In 140 steden kwamen mensen op straat om tegen de regering te protesteren. Onder andere wensten zij een einde aan de corruptie en zelfverrijking van de machthebbers. De betogers eisten een hervorming van de politieke structuur die op theologische ideeën is gebaseerd.

Zelfs na de hardhandige aanpak van de protesten door de regering, waarbij ongeveer vijfduizend mensen werden gearresteerd, zijn de protesten tegen de regering doorgegaan. In de voorbije weken werden een dertigtal vrouwen gearresteerd die op een vredige manier tegen het verplicht dragen van de hoofddoek protesteerden in Iran.

Het gaat hier dus over protesten voor meer persoonlijke vrijheden. Veel van deze protesten zijn op een geweldloze manier verlopen, maar dat heeft de regering niet gestopt om zeer hardhandig op te treden. Meer dan 21 mensen werden doodgeschoten, waaronder een kind van 11. Hoewel de meeste gearresteerden al in de eerste maand zijn vrijgelaten, blijven er nog 500 mensen in Iraanse gevangenen, die berucht zijn voor hun folterpraktijken en slechte leefomstandigheden. Een paar dagen geleden las ik nog dat aan een gevangene medicatie wordt geweigerd, die hij absoluut nodig heeft om een bepaalde ziekte te bestrijden.

Ten minste drie van de gevangenen zijn sinds hun arrest gestorven. Dit heeft vele vrouwen niet gestopt om te blijven protesteren tegen het verplicht dragen van de hidjab. Hoewel de regeling over het dragen van de hidjab de laatste jaren is versoepeld, bestaat er nog steeds een zeer strenge wetgeving.

Na de gedeeltelijke opheffing van de handelsboycot ten aanzien van Iran, heeft Vlaanderen de voorbije twee jaar de handelsbetrekkingen met het land aangeknoopt. Het is immers belangrijk handelscontacten te hebben, ook met landen waar een zekere spanning is met de democratie. Vlaanderen heeft een nota gemaakt over hoe we de mensenrechten in ons buitenlands beleid kunnen

mainstreamen, ook in het kader van handelsrelaties. Uiteindelijk zijn handelscontacten ook gelegenheden om de uitwisseling van waarden en mensenrechten te promoten.

Minister-president, in 2016 hebt u een handelsmissie met 140 bedrijven naar Iran geleid. U hebt nadien in het parlement verklaard dat u het thema van de mensenrechten niet hebt kunnen aankaarten – misschien quote ik u niet correct – vanwege het feit dat u met vakministers in functie van de voorgelegde contracten hebt gesproken en dat men in aanwezigheid van bedrijfsleiders moeilijk delicate politieke discussies kan aansnijden.

Dat is inderdaad diplomatiek moeilijk, dat beseft ik, maar ik denk dat we het er wel over eens zijn dat de vernieuwde economische samenwerking een hefboom moet zijn om de problemen inzake democratie en mensenrechten op het juiste moment op tafel te leggen. De recente feiten zijn alleszins confronterend. Ook het feit dat vredig manifesterende mensen gevangen worden gehouden, gefolterd, medicatie ontzegd, van hun vrijheid beroofd, is natuurlijk totaal onaanvaardbaar volgens onze normen en visie.

Minister-president, hebt u sinds de voornoemde handelsmissie al de opportuniteit gehad om de problematiek van mensenrechten en democratie bij de Iraanse autoriteiten aan te kaarten? Zo ja, wanneer en bij wie? In uw beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2017-2018 kondigt u aan dat er dit jaar een vervolg komt op de succesvolle handelsmissie van 2016. Is deze nieuwe handelsmissie naar Iran al concreet gepland? Zo ja, zult u ook in diplomatieke ruimte voorzien om met de Iraanse autoriteiten over de mensenrechten en de democratie, en meer in het bijzonder over de recente roep van het Iraanse volk voor meer vrijheid en de daaropvolgende gewelddadige onderdrukking, te spreken?

De voorbije weken zijn er verschillende gearresteerden in de gevangenis in verdachte omstandigheden overleden. Bovendien zitten nog enkele honderden demonstranten gevangen. Op welke wijze zult u aandringen enerzijds op een onafhankelijk onderzoek naar het verdacht overlijden van de gearresteerden, en anderzijds op een eerlijk proces voor alle opgepakte demonstranten en overige politieke gevangenen, conform internationale mensenrechtenverdragen? Over welke middelen beschikt Vlaanderen nog om de voornoemde problematiek bij de Iraanse autoriteiten aan te kaarten, in het bijzonder de rechten van vrouwen, ook rekening houdend met het feit dat ons land in de VN-raad zetelt over het statuut van vrouwen? Ik veronderstel dat we in die commissie in New York een federale vertegenwoordiger hebben. Ik neem aan dat er in het kader van het interfederaal overleg over deze punten wordt gesproken. Ook Vlaanderen heeft een vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties, dus ik neem aan dat ook die vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties in Genève en elders opkomt voor vrouwenrechten, voor mensenrechten en democratie en de gelegenheid heeft om die zaken in te brengen, in het bijzonder wanneer de relaties met Iran aan bod komen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw de Bethune, ik heb inderdaad al geantwoord op uw vraag over de handelsmissie in Iran. Er zijn geen contacten geweest met ministers die buiten de aanwezigheid van ondernemers verliepen. Dat was dan ook een reden om niet te beginnen over de problemen van de mensenrechten, aangezien er dan gesprekken en discussies waren met het oog op handelsbetrekkingen, aanbestedingen, overheidsopdrachten enzovoort.

Het is niet de context om op dat vlak een en ander aan te kaarten. Wat niet belet dat inzake mensenrechten, maar dan heel concreet naar aanleiding van de zaak van mijnheer Djalali, er geen bilaterale contacten geweest zouden zijn, wel

integendeel. Die zijn er verschillende keren geweest. Ik heb daarover verschillende gesprekken gevoerd met de ambassadeur. Ik heb president Rouhani aangeschreven, alsook ayatollah Khamenei. Ik heb dit ook aangekaart bij de Europese Unie, bij mevrouw Mogherini die tal van initiatieven neemt en ervoor zorgt dat dit op de agenda staat in de betrekkingen tussen de Europese Unie en Iran.

Over de mensenrechten in de VN hebben wij geen zeggenschap. Dat is een federale bevoegdheid, België is lid van de mensenrechtenraad en doet daar wat moet gebeuren. Ook de VN heeft bijvoorbeeld in de zaak van Djalali al initiatieven genomen, net zoals de Europese Unie dat doet. Mevrouw Mogherini heeft laten weten dat in het kader van de EU-Iran High Level Political Dialogue gesprekken plaatsvinden over de mensenrechtenproblematiek. De laatste dialoog vond plaats op 20 november 2017. Op 3 januari zei mevrouw Mogherini in een verklaring over de situatie in Iran dat de EU de protesten, het groeiende geweld en de onaanvaardbare verliezen van mensenlevens aanklaagt. Ze bevestigde dat mensenrechten een kernzaak zijn in de relatie met Iran, dat vreedzame demonstraties en de vrijheid van meningsuiting fundamentele rechten zijn die van toepassing zijn op alle landen en dat Iran geen uitzondering is.

De EU zal Iran blijven oproepen om op te houden met het beperken van de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vergadering en vereniging. Dit staat vermeld in de raadsconclusies van 26 februari jongstleden die de EU-prioriteiten voor 2018 in VN-mensenrechtenfora bevatten.

Het is de Europese Unie die onze hefboom is op dat vlak om gewicht in de schaal te werpen. Wat de missie in het najaar 2018 betreft, kan ik zeggen dat het een puur economische missie is met enkel maar de deelname van bedrijfsleiders, zonder deelname van politici.

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Minister-president, ik waardeer uw optreden en dat van de Belgische autoriteiten in het dossier van dokter Djalali, waar we met vereende krachten diplomatiek optreden en waarin ook het Vlaams Parlement zijn verantwoordelijkheid heeft genomen. Mijn fractie heeft uitdrukkelijk gepleit om het op te nemen voor de rechten van de professor die ook verbonden is aan een van onze universiteiten.

Ik neem akte van uw antwoord op mijn vraag over de straatprotesten in Iran, het verzet tegen het regime, het uitdrukkelijke verzet van vrouwen tegen het regime. Ik wil een zin voorlezen uit een speech van mevrouw Rajavi, de voorzitter van de beweging van Iraniërs in het verzet, die trouwens hun zetel hebben in Parijs. Recent hield ze een opmerkelijke toespraak op de conferentie voor vrouwenrechten. Ik citeer: "Khamenei has declared women's equality with man is one of those Western notions that are totally wrong."

Dat is een van de uitspraken van mijnheer Khamenei, die doorgaat als een gematigd leider. Ondertussen hebben we wel al geleerd dat dat natuurlijk absoluut niet het geval is, dat hij absoluut niet gematigd is. Ik zal hier het hele Iraanse regime niet tegen het licht houden, dat is ook niet mijn expertise, maar ik hoop wel dat we dat inzicht hebben.

Minister-president, ik neem er akte van dat u verwijst naar het optreden van Europa, van mevrouw Mogherini en haar diplomatiek optreden ter zake en wat ze in onze naam doet.

Mijn standpunt, minister-president, is dat men ook in het kader van bilaterale handelsmissies en handelssamenwerkingen ruimte zou moeten creëren om over mensenrechten te spreken. Ik begrijp ook dat die opening niet oneindig is en dat

die misschien niet over alle aspecten van de problematiek kan gaan, maar ik denk dat we het aan onszelf en aan het beleid dat we voeren, verschuldigd zijn om in een dergelijke missie, al dan niet alleen met bedrijfsleiders, wat meer reliëf te integreren. Men moet economische contacten als hefboom gebruiken om ook rond waarden en mensenrechten uit te wisselen. Ik denk dat dat een stijl is die we zouden moeten hanteren. Ik weet ook dat dat niet gemakkelijk is. En ik weet natuurlijk ook dat men economische winst of contacten nastreeft en dat de concurrentie op dat veld groot is. Maar ik weet ook dat wanneer Europese landen of westerse landen een stuk kunnen samenwerken, samenspannen, een gelijke toon kunnen hanteren, iets waar we samen aan kunnen werken, dat we dan ook kunnen bijdragen tot een andere sfeer, een ander evenwicht, een ander begrip van die waarden.

Ik vind het te gemakkelijk om naar Iran te gaan om 'business opportunities' te creëren, en voorbij te gaan aan dergelijke belangrijke mensenrechtenuitdagingen. We zijn het gewoon om dat te horen, en dan knikken we allemaal vol begrip, wanneer het over Sub-Saharaans Afrika gaat. Dan is iedereen unaniem dat men heel uitdrukkelijk aan de leiders in die landen moet zeggen hoe weinig de mensenrechten daar worden gerespecteerd. Ik zal nu niet ingaan op de problematiek van het ene of het andere land daar. Dat is niet het voorwerp van deze vraag. Maar dan is daar weinig discussie over. Als het over handelsrelaties met Iran gaat, dan is men veel voorzichtiger en terughoudender. Ik wil u geen intenties in de schoenen schuiven, maar ik probeer het in mijn mensentaal wat uit te drukken. Dan zegt men: mevrouw Mogherini gaat de mensenrechten behartigen, en de economische samenwerking en contacten gaan wij vanuit Vlaanderen proberen op te nemen voor onze bedrijfsleiders. Ik denk dat die splitsing niet klopt. Dat klopt ook niet met uw beleidsnota, want u hebt zelf met veel overtuiging gepleit voor een nota waarin u de band tussen economische banden en mensenrechten illustreert en bepleit.

Sta mij toe, voorzitter, om nog een kleine gedachtelus te maken.

De voorzitter: Ik zou ze niet te groot maken, die lus. (*Gelach*)

Sabine de Bethune (CD&V): Ik zal het zeer kort houden. We kunnen natuurlijk lachen, maar ...

De voorzitter: Het is niet om te lachen, maar de tijd loopt. Het reglement zegt twee minuten.

Sabine de Bethune (CD&V): De tijd loopt inderdaad, ook voor al die mensen die in Iran in de gevangenis zitten, waar wij dan ondertussen businesscontacten gaan leggen. Maar hetzelfde geldt bij uitstek voor China. Er zit een vraag over China in de pijlpijn. De voorzitter van het Vlaams Parlement heeft recent ook de president van de Tibetaanse regering in ballingschap ontvangen. Ik heb die ook ontvangen. Dat is een heel indrukwekkende ontmoeting geweest, heel verhelderend.

De laatste evoluties in China illustreren perfect dat men de handelscontacten en de economische contacten niet los kan zien van de mensenrechten. Als men dat wel doet, aan het einde van de rit, dan worden wij, met onze visie over de mensenrechten, in het nauw gedreven. Op de middellange termijn is dat het resultaat daarvan. We hebben dus geen keuze dan die mensenrechten te integreren in al onze diplomatieke contacten en die als hefboom te gebruiken, ook de handelscontacten, om dat telkens opnieuw op de agenda te zetten. Ik nodig u uit om dat te doen.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, ik wou even het woord nemen om mij in grote lijnen aan te sluiten bij het betoog en de vragen van de collega. Ze focust nogal op de recente gebeurtenissen en een aantal symbooldossiers. Dat is heel terecht, maar ik heb mij naar aanleiding van deze vraag ook eens verdiept in onder meer het meest recente dossier van Amnesty International. Dan zie je dat daar, ook los van de repressie van politiek gemotiveerde mensen, waar we natuurlijk volledig achter staan, in de dagelijkse samenleving ook wel zaken gebeuren die voor ons heel markant zijn.

Ik geef u een viertal voorbeelden, die ik uit het verslag haal. Een journalist die in een artikel over door de politie geconfisqueerde bromfietsen het verkeerde cijfer opgeeft: 40 zweepslagen. Een vakbondsman die deelneemt aan een verboden betoging tegen onrechtvaardige werkomstandigheden: 30 zweepslagen en 6 maanden gevangenis. Diefstal: meestal amputatie van de hand, maar soms is men zo inventief dat men eerst de hand amputeert en dan later de mensen terechtstelt, in die volgorde. En dan heb je nog buitenechtelijke relaties: de vrouw 74 zweepslagen en – de islam is natuurlijk een vrouwvriendelijke godsdienst – de man 99 zweepslagen. Daar zit dus nog een verschil van 25 op.

Om maar te zeggen dat dit een samenleving is die niet alleen inzake repressie van politieke oppositie, maar ook inzake zelfs elementaire zaken als hoe je omgaat met diefstal, ongetwijfeld ook vaak door mensen die stelen om gewoon eten te hebben – dat zijn niet de grote criminelen – zo ver afstaat ... De vraag is natuurlijk hoe je daarmee omgaat. En daar volg ik de collega niet helemaal. De Europese Unie en de verschillende regeringen doen wel degelijk inspanningen, maar anno 2018 is het, en dat is het grote probleem, niet meer Europa dat dicteert wat er gebeurt in de wereld.

Ik ben het ermee eens dat je dat moet blijven aankaarten, maar zoals u zelf zegt, collega, is dit een regime dat gebaseerd is op teleologische principes. Het zijn theocraten die daar aan de macht zijn. Je mag van die mannen verwachten dat die denken dat die een rechtstreekse telefoonlijn hebben met hierboven. Hun staat is niet gebaseerd op mensenrechten, niet op onze interpretatie, maar op hun interpretatie van heilige geschriften. Je zit dus tegenover mensen met een andere software in hun hoofd. Ze zijn zelfs niet onverschillig, ze zijn vijandig tegenover ons. Ze vinden dat wij een decadente samenleving zijn, die aan het verdwijnen is, en dat zij natuurlijk de toekomst voor zich hebben. Hoe ga je aan die mensen uitleggen: ons model is beter, gelieve het onze over te nemen, want dit is voor iedereen beter. Ik ben er mij van bewust dat heel veel mensen in de Iraanse samenleving die ideeën van ons ook delen, maar niet de mensen die daar nu aan de macht zijn. En dat is natuurlijk de vraag van 1 miljoen: hoe krijg je die boodschap ook voor een deel verkocht aan die machthebbers?

Dat geldt voor Iran, maar ook voor China. Wat China betreft, ben ik eigenlijk nog optimistischer dan over Iran, want met China deel je ideologisch nog een gemeenschappelijk concept: uiteindelijk willen we dat iedereen een goed leven heeft. Hoe je daar komt, daarover kun je discussiëren. De toetssteen voor de Iraanse machthebbers is zelfs niet dat iedereen een goed leven heeft, maar dat de samenleving georganiseerd is volgens hun interpretatie van heilige geschriften, en dat is een heel andere software.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Voorzitter, over dokter Djalali heb ik recent een vraag ingediend. Ik hoop dat die snel behandeld kan worden in deze commissie. We hebben hier al meermaals over gesproken, maar ik ben blij met de vraag van collega de Bethune, om de mensenrechtensituatie in Iran ook wat breder te trekken dan enkel de situatie van dokter Djalali.

Net als collega Van Overmeire heb ik het recente rapport van Amnesty International erbij genomen, en dat is toch wel vernietigend. Hij heeft al een aantal voorbeelden aangehaald. Het mandaat van de speciale rapporteur voor de mensenrechtensituatie werd weliswaar hernieuwd, maar de Iraanse autoriteiten weigeren haar nog altijd de toegang tot het land. Ook andere VN-experts krijgen geen toegang tot Iran.

Minister-president, we hebben ondertussen een Nationaal Actieplan Ondernemingen en Mensenrechten. De vraag is in hoeverre de mensenrechtensituatie in Iran, maar eigenlijk breder dan enkel Iran, door Flanders Investment & Trade (FIT) of via andere overheidscontacten altijd wordt meegenomen. Bij een eerdere reis naar Iran hebt u verklaard dat er geen tijd was om over mensenrechten te spreken, maar ik volg collega de Bethune daarin, dat je elk moment dat je over de mensenrechten kunt spreken, dat ook moet doen, in alle contacten die je daar hebt.

De voorzitter: Minister president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Die zaak is hier nu al drie, vier, vijf keer principieel aan de orde gekomen. U herhaalt telkens hetzelfde, ik herhaal ook telkens hetzelfde. Economische missies zijn economische missies. Ik blijf erbij dat economische missies een indirect effect hebben, en heel vaak een groter effect dan bijvoorbeeld mijn herhaalde tussenkomsten bij de ambassadeur van Iran, waar ik telkens opnieuw op die spijker klop. Ik ben het volledig eens met de diagnose en analyse van collega Van Overmeire. Die mensen zijn er niet van overtuigd dat wij een beter systeem hebben, integendeel. Zij zweren bij hun systeem, net zoals China zweert bij zijn systeem en zegt: op die manier, met een zeer strak geleid systeem, met iemand die straks voor het leven benoemd wordt, gaan wij de meeste mensen tot betere welvaart brengen. Je kunt er tien keer of honderd keer over discussiëren, maar men zegt: dat is uw visie, de onze is anders, u gaat ons niet overtuigen, sorry.

Wat ik wel ervaar, en wat ik hier blijf herhalen, is dat als je economische relaties hebt, dat effect heeft bij de bevolking, dat dat mensen beïnvloedt, in contact brengt met andere mensen, in contact brengt met de vrijheid van ondernemen, de vrijheid van vereniging, de vrijheid van expressie, de gelijkheid man-vrouw en dergelijke meer, en dat dat op termijn een duurzaam effect is. Wat collega Soens aanbrengt, dat gaat over het ethisch handelen van de ondernemingen zelf. Wij proberen daar een rol in te spelen door hen erop te wijzen dat zij de bepalingen van de Internationale Arbeidsorganisatie moeten naleven, geen kinderarbeid gaan hanteren in de landen waar producten of grondstoffen ontwikkeld worden. Dat is een andere zaak.

In de zaak-Djalali en in de zaak van Iran kan ik u zeggen dat ik bij elk contact dat ik heb met de ambassadeur – en ik heb er de laatste tijd toch wel veel – iedere keer die zaak aankaart, maar natuurlijk krijg je nooit het antwoord dat men de doodstraf gaat afschaffen, integendeel. Niet alleen daar, maar ook in andere landen, ook in de VS, ook in China, ook in andere landen, blijft men voet bij stuk houden. Je kunt dat aankaarten, en we doen dat ook. Een economische missie is één zaak. De zaak van rechten van mensen, van verdrukten, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vergaderen, de vrijheid van betogen beklemtonen, is een andere zaak. De Mensenrechtenraad is VN. Men doet daar wat moet gebeuren. De Europese Unie doet dat. Ik heb Mogherini verschillende keren aangeschreven met betrekking tot de zaak-Djalali, en ze brengt dat ook op de agenda. Ze doet dat ook nauwgezet. Dat is de hefboom die het kleine Vlaanderen in de wereld heeft om mee te spelen.

Maar ook op dat vlak moet je zeggen dat het een theocratie blijft, waar het niet de president is die het laatste woord heeft. Het is de ayatollah Khamenei die het

laatste woord heeft in die zaken. Ik heb dat ondervonden toen ik de vraag stelde met betrekking tot mijn genadeverzoekschrift. Ik richt mijn genadeverzoekschrift niet aan de president, want de president heeft er geen bevoegdheid in. Het is de ayatollah die daarover gaat en die daarover beslist. Dat duidt heel duidelijk aan dat dat een staat is waar geen scheiding van kerk en staat is, waar de theocratie aan de macht is en waar de mensen er ook van overtuigd zijn dat hun model tegenover dat van ons, dat ze dan vaak het decadente model noemen, het superieure model is. En dan moet je, zoals dat vroeger ook met andere landen gebeurd is, – want alle hervormingen komen overal ter wereld van de jonge mensen en vooral van de jonge vrouwen –, contacten blijven hebben, economische contacten hebben, culturele contacten hebben, uitwisselingen hebben en ervan uitgaan dat er in die samenlevingen onder water heel veel zaken in beweging komen.

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Bedankt voor uw antwoord, minister-president. Het debat zal nog meermaals gevoerd worden, spijtig genoeg uiteraard, omdat noch u, noch ik, noch wij hier dit probleem zullen... We kunnen misschien een beetje bijdragen tot een oplossing. Verre van mij te overtuigen dat u in elk gesprek, elk contact en elke meeting deze problematiek moet aanbrengen, is mijn pleidooi eigenlijk om na te denken over hoe men in een dergelijke handelsmissie – u zegt dat het louter over bedrijfsleiders en handelscontacten gaat – een andere dimensie, een bijkomende touch kan integreren, zij het cultureel of op het vlak van onderwijs of van uitwisseling, waarbij men de handelsrelaties als hefboom gebruikt om toch kleinschalig en niet alleen informeel, want ik weet ook dat u informele contacten hebt op een receptie, op straat, in een meeting, misschien met een zakenvrouw of een zakenman of een lokale personaliteit of een advocaat of een rechter, met wie men een vrij gesprek kan hebben, tot op een zeker punt, en waar men dan eigenlijk een uitwisseling kan hebben van een andere orde.

Misschien doet u dat, maar het loont de moeite, en dat is ook een vraag aan FIT, om dergelijke relaties niet te beperken tot het economische en dat strikt gescheiden te houden van het andere, maar om bewust en geëngageerd te zoeken naar het integreren van een andere dimensie, die een opening maakt om ruimte te maken voor die waarden, bijvoorbeeld door een uitwisseling met een universiteit te doen, waarbij men misschien een paar beurzen kan geven, of een prijs, of een studiereis kan organiseren voor jongeren van daar die naar hier komen en dergelijke meer.

Ik heb recent een lezing over vrouwenrechten kunnen geven voor hogeschoolstudenten. Het was in Brussel, maar er waren jongeren van over heel het land. En er zat ook een delegatie van Iraanse studenten bij. Het waren alleen mannen. Er was geen enkele vrouw toegelaten tot die missie. Ik heb daar de gelijke rechten en onze Grondwet toegelicht, onze quotawetgeving en dergelijke meer. Die Iraanse studenten waren echt heel verbaasd, maar nadien op de receptie ook heel geïnteresseerd. Dat waren wellicht mensen die banden met het regime hadden, want anders waren ze niet toegelaten tot die missie. Maar intellectueel zijn we nadien tot een gesprek gekomen, waarin ze toch met een zeker respect over dat streven naar gelijkheid tussen vrouwen en mannen hebben kunnen spreken. Bon, het waren er twaalf, binnen een groep van honderd jongeren met wie ze een week hadden doorgebracht, maar ik denk dat we ook in handelsmissies moeten proberen om elke gelegenheid aan te grijpen om het niet alleen over de zakelijke relaties te hebben, hoe goed de indirecte respons ook moge zijn. Dat wens ik u ook toe.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de 'Balkanstrategie 2025' van de Europese Commissie – 1182 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, minister-president, collega's, ik wil het even hebben over de 'Balkanstrategie 2025', zoals die vorige maand is voorgesteld door de Europese Commissie. Daarin maakt de Commissie eigenlijk duidelijk dat de Europese Unie opnieuw open staat voor uitbreiding. Een beetje ambitieus wordt voor Servië en Montenegro, weliswaar in de meest optimistische omstandigheden, 2025 vooropgesteld. Dat is al over zeven jaar. In elk geval is die mededeling een soort koerswijziging ten opzichte van het verleden, toen het enthousiasme over verdere uitbreiding toch wel danig bekoeld was, ook bij de Commissie. Commissievoorzitter Juncker had een soort uitbreidingsstop van vijf jaar aangekondigd.

Het gaat in casu over zes landen, of volgens sommigen over vijf landen en een entiteit. Het gaat over Montenegro, Macedonië, Servië, Bosnië-Herzegovina, Albanië en Kosovo. Vier van die landen bezitten al het statuut van kandidaat-lidstaat, maar enkel bij Montenegro en Servië zijn er al effectief onderhandelingen opgestart en zijn een aantal hoofdstukken geopend. De twee andere, Macedonië en Albanië, staan eigenlijk nog steeds in de startblokken.

Er zijn argumenten voor en tegen een uitbreidingstraject. Ik spreek ook in persoonlijke naam. Het is geen zwart-witdiscussie. Er zijn twee elementen. Enerzijds heb je de noodzaak om die Unie maar verder uit te breiden met landen die daar absoluut klaar voor zijn. En die zes landen zijn er zeker niet klaar voor. Anderzijds is er evenzeer de noodzaak om een perspectief voor te houden. Ik stel u de vraag, minister-president, omdat ik nogal geëngageerd ben ten opzichte van die landen. Vorig jaar heb ik de kans gehad om niet minder dan drie missies uit te voeren als verkiezingswaarnemer in het kader van het congres van de Raad van Europa – lokale verkiezingen, weliswaar. Ter voorbereiding van je werk op de verkiezingsdag heb je dan natuurlijk de kans om met tientallen mensen gesprekken te voeren. Je ziet daar vooral de fragiliteit van die samenleving. Men is daar een stukje in onze richting opgeschoten, maar er hoeft niet zo heel veel te gebeuren alvorens de demonen uit het verleden weer de kop opsteken. Je ziet dat in heel veel van die landen. Naast de klassieke problemen op economisch vlak, een gebrek aan onafhankelijke rechters, politieke instabiliteit, cliëntelisme en corruptie, zijn er in bijna elk van die landen ook een aantal politieke en geopolitieke problemen. Het belangrijkste is misschien voor Kosovo. Een aantal EU-lidstaten erkennen Kosovo niet eens als staat.

Bosnië-Herzegovina blijft een beetje een staat die maar blijft bestaan omdat er een gigantische druk is vanuit de buitenwereld. Je hebt het conflict tussen Griekenland en de zogenaamde FYROM, de former Yugoslav Republic of Macedonia, over iets dat in onze ogen vrij onbenullig is, namelijk de naam van een land en hoe je dat precies formuleert. Binnen Macedonië heb je de spanningen tussen etnische Macedoniërs en etnische Albanezen. In Servië heb je een redelijk pro-Europese oriëntatie, maar toch ook altijd een zeer sterke onderstroom met sympathie voor Rusland. Het viel mij op, toen ik vorig jaar in Belgrado was, dat men op de toeristische kaart nog de gebouwen laat zien die door de NAVO en het Westen gebombardeerd waren, met daarbij grote borden: 'Kijk eens hoe onrechtvaardig wij behandeld werden'. Er zit dus ook echt wel een anti-EU-onderstroom.

Dat ligt allemaal op het bord van een Europese Unie die toch wel verzwakt is en die weinig animo heeft om van al die problemen die ik opgesomd heb, ook nog eens een interne kwestie te maken, en die eigenlijk duidelijke criteria vooropstelt voor toetreding, de zogenaamde criteria van Kopenhagen. Algemeen kun je wel stellen dat er weinig animo is om, zoals Johannes Hahn waarschuwt, de fouten uit het verleden te herhalen en om politiek-strategische redenen landen toe te laten alvorens die er klaar voor zijn. Dat is natuurlijk een verwijzing naar Bulgarije en Roemenië, die eigenlijk niet aan de criteria voldeden, maar toch maar binnengelaten werden, omdat je anders niet kon voorspellen welke richting die landen uitgingen.

Natuurlijk speelt dat ook nu voor een stuk, hoewel de Commissie nu nog onderstreept dat toetreding hoe dan ook bepaald wordt door 'a merit-based process, fully dependent on the objective progress achieved by each country'. Ik denk dat iedereen het daarover eens is, maar naarmate de politieke druk toeneemt, wil men zich weleens wat soepeler opstellen.

Dat zijn allemaal argumenten tegen. Anderzijds is het ook zo dat in onze eigen achtertuin, die die westelijke Balkan toch wel is, het perspectief op toetreding en op lidmaatschap zowat het enige instrument is waarover de Europese Unie beschikt. Heel de weg daarnaartoe is toch een heel positieve evolutie. De huidige samenlevingen daar zijn verre van perfect, maar je kunt je nauwelijks voorstellen hoe die westelijke Balkan eruit zou hebben gezien, mocht dat perspectief op toetreding er uiteindelijk niet zijn geweest. Dan hadden we daar misschien al veel meer conflicten en nog veel grotere problemen gehad dan we daar vandaag kennen.

Onmiskenbaar zijn er ook kapers op de kust. Turkije speelt daar historisch natuurlijk een belangrijke rol en zal met de regering die we daar nu hebben, weinig onverlet laten om ons stokken in de wielen te steken. Hetzelfde kan gezegd worden van Rusland, dat daar natuurlijk mogelijkheden ziet om de Europese Unie toch wat pijn te doen. Maar ook landen als Saoedi-Arabië en Qatar, met heel veel centen, kopen zich daar invloed. En China is een land, dat is gekend, dat zich helemaal geen vragen stelt over mensenrechten of over rechtsstaat als er economische relaties kunnen worden uitgebouwd.

Dat is een beetje de situatie. Dat is de 'catch 22' waar we voor staan. De Europese Commissie pakt nu uit met een actieplan, met zes vlaggenschipinitiatieven: 'rule of law', veiligheid en migratie, sociaal-economische ontwikkeling, transport en energie, digitale agenda en goed nabuurschap. Er moeten een aantal acties uitgerold worden, 52 in totaal. De pretoetredingssteun moet verhoogd worden. Dat is wat de Europese Commissie voorstelt. Ik heb ondertussen gemerkt dat in de meeste hoofdsteden het enthousiasme veeleer beperkt is. Er zijn een aantal lidstaten, zoals Italië, die wel een eind willen meegaan, maar heel veel lidstaten staan op de rem. Een aantal doen dat om interne redenen. Spanje is er een van, Cyprus een andere. Maar heel veel echt enthousiaste reacties heb ik eigenlijk nog niet gehoord.

In de visienota van de Vlaamse Regering staat heel duidelijk te lezen: "De Vlaamse Regering vindt niet dat de EU vandaag moet uitbreiden; zij wenst dat de EU focust op hervorming en verdieping. De uitbreidingen in 2004, 2007 en 2013 hebben aangetoond dat de grenzen aan de absorptiecapaciteit van de Unie duidelijk moeten worden gedefinieerd." Ik sta daar ook achter, maar daar staat natuurlijk ook het woordje 'vandaag' in. De vraag is wat het perspectief is op vijf jaar, op tien jaar, op vijftien jaar, op twintig jaar.

Minister-president, wat is het standpunt van uzelf en de Vlaamse Regering ten opzichte van de 'Balkanstrategie 2025'? Zal er daarover overleg zijn met de Federale Regering, om tot een gemeenschappelijk standpunt te komen? Of laat u de heer Reynders zijn eigen standpunt innemen op de top in Sofia die daarover zal gaan?

Ziet u daar geen kansen voor het Vlaamse buitenlands beleid, bijvoorbeeld door specifieke acties in een of meerdere van die betrokken landen te steunen op het moment dat dat toetredingsproces een extra dimensie en een nieuw elan zou krijgen?

En welke van de algemene afgevaardigden van de Vlaamse Regering volgt de Westelijke Balkan eigenlijk op? Is dat onze algemene afgevaardigde bij de Europese Unie? Is dat de persoon in Wenen? Is dat de toekomstige persoon in Rome? Is dat al uitgeklaard?

Samengevat lijkt dit mij een dossier dat nu een beetje uit de ijskast komt. Ik denk niet dat we daar op korte termijn snel verandering in zullen zien, maar op middellange termijn ongetwijfeld wel. En dan lijken er mij daar toch ook opportunititeiten voor Vlaanderen te zijn.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Dit is een heel interessante vraag, collega Van Overmeire, waarbij u de delicate afwegingen die daarbij gemaakt moeten worden, zelf uiteengezet hebt. Er zijn pro's en contra's. Er zijn overwegingen van allerlei aard, ook geopolitieke overwegingen. En anderzijds is er natuurlijk het gegeven dat de Unie vergt dat je beantwoordt aan een aantal criteria vooraleer je lid kunt zijn van de club.

Wat de Vlaamse Regering betreft, is het duidelijk dat wij erkennen dat de toekomst van die groep landen in de Europese Unie ligt. Dat is ook de beste garantie om stabiliteit en welvaart te kunnen creëren in die historisch toch wel instabiele regio. Dat is ook het belang van de EU, en ook het belang van Vlaanderen.

Er is dus een geloofwaardig perspectief op lidmaatschap nodig om de landen van de Westelijke Balkan te stimuleren om de noodzakelijke hervormingen ook effectief door te voeren. In die zin verwelkom ik de strategie en de expliciete herbevestiging van het perspectief op EU-lidmaatschap voor alle landen van de Westelijke Balkan, maar die steun is niet onvoorwaardelijk. Ook het vernoemde jaartal, 2025, kan niet meer zijn dan een perspectief. Het is een aanmoedigingsdatum. Laat ons daar duidelijk in zijn. Het is geen deadline. Ook de Commissie erkent dat. Kandidaat-lidstaten moeten volledig voldoen aan alle voorwaarden om lid te worden. De criteria van Kopenhagen en Madrid zijn daarbij essentieel.

De talrijke bilaterale conflicten in de regio vormen een belangrijke uitdaging. Echte verzoening na de Balkanoorlogen is er nog niet of is zeer beperkt. Dat zijn ook elementen die aan bod komen als het over toetredingsgesprekken gaat. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat we geen conflicten kunnen importeren. Zeker Kosovo is op dit ogenblik een bevroren conflict. Ook dat bevroren conflict kunnen of mogen we niet importeren. Er moeten dus ook op dat vlak oplossingen uitgewerkt worden.

Het is uiteraard zo dat de strategie van de Europese Unie sterk de nadruk legt op het respect voor de rechtsstaat en de fundamentele rechten. Dat is een cruciale toetredingsvoorwaarde.

Het uitbreidingsbeleid heeft ook een interne pijler. Dat is ook cruciaal voor de Vlaamse Regering. Dat staat ook in onze visienota op de Europese Unie. U hebt het gehad over de uitbreidingen van 2004, 2007 en 2013. Die hebben duidelijk gemaakt dat er ook grenzen zijn aan de absorptiecapaciteit van de Europese Unie op zich. Enkel als er ook intern volledig oefeningen gemaakt zijn en als er een maatschappelijke gedragenheid is, kan het EU-uitbreidingsbeleid op dat vlak tot positieve resultaten leiden. Maar ik voeg eraan toe – en ik heb dat ook menen te horen in uw betoog – dat ook bij de uitbreidingen in 2004, 2007 en 2013

geopolitieke overwegingen meegespeeld hebben. U hebt er ook hier op gealludeerd, omdat er natuurlijk ook andere invloedrijke landen zijn die proberen om daar een invloedssfeer te creëren. En dus zit je inderdaad met een permanente afweging op dat vlak. Dat zal ook hier niet anders zijn.

De uitbreiding naar de Westelijke Balkan kwam tot nu toe aan bod in twee coördinatievergaderingen op de FOD Buitenlandse Zaken. Wij waren daar actief bij betrokken. Mijn diensten waren uiteraard aanwezig en zullen ook actief zijn op alle toekomstige vergaderingen daarover. De Vlaamse nadruk op de absorptiecapaciteit is overgenomen in het Belgische standpunt.

Vlaanderen heeft op dit moment beperkte belangen in de Westelijke Balkan. Dat neemt niet weg dat er zich steeds opportuniteiten kunnen voordoen. U hebt terecht verwezen naar de zes vlaggenschipprioriteiten. Die zullen in 57 acties worden vertaald. Hoe de lidstaten daar concreet kunnen in participeren, is nog niet duidelijk, maar we volgen dat op. Als er zich opportuniteiten voordoen, zullen we niet aarzelen om daar ook gebruik van te maken.

De Westelijke Balkan behoort niet tot het ambtsgebied van één van de Algemene Afgevaardigden van de Vlaamse Regering (AAVR). Dat behoort tot de aandachtspunten van de AAVR bij de Europese Unie.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, ik kan me natuurlijk vinden in uw antwoord. Ik wilde in mijn vraag om uitleg nog een citaat van Winston Churchill geven, maar ik was het vergeten. Het is te mooi om het hier niet te brengen: "De Balkan is een regio die meer geschiedenis produceert dan ze kan consumeren." Dat is de realiteit. De Balkan is altijd een beetje het kruitvat van Europa geweest, er gebeurt van alles. De Eerste Wereldoorlog is er gestart. Het was niet de reden, maar wel de aanleiding. Wat heel frustrerend is, is dat een Europese Unie van 350 miljoen inwoners er niet in slaagt om voor zes landen die samen 20 miljoen inwoners hebben – want meer is het niet – een meer sturende rol te spelen. Daarmee blijft de EU worstelen. Onze ambitie moet toch zijn om – orde op zaken te stellen is misschien wat te stringent – elk van die landen elk op hun eigen tempo en met hun merites in de Europese Unie binnen te loodsen.

Minister-president, ik vroeg naar de rol van Vlaanderen omdat ik hier toch al even zit, en ik me nog toenmalig minister-president Van den Brande herinner, die na de val van het IJzeren Gordijn een ambitie had. Ik citeer uit zijn beleidsbrief van 1995: "Vlaanderen zal zijn bilaterale samenwerking vooral richten op programma's die deze landen dichterbij het EU-lidmaatschap brengen."

Ik zeg niet dat het vandaag moet gebeuren, ik zeg ook niet dat het over zes maanden moet gebeuren, maar wanneer dit traject zich over de komende vijf, tien, vijftien jaar ontrolt, zou het jammer zijn dat Vlaanderen daar geen projecten ontwikkelt. Het zijn allemaal landen op maat van Vlaanderen: Montenegro heeft 600.000 inwoners, Albanië 2,5 miljoen inwoners, Macedonië 1,5 miljoen inwoners. Het zijn landen op maat van Vlaanderen en waar Vlaanderen het verschil kan maken. Mochten daar mogelijkheden zijn om vanuit Vlaanderen met een of ander heel praktisch project mee te helpen om die landen klaar te maken voor de Europese Unie en voor aansluiting bij Europa, dan zou dat in ons wederzijds belang zijn.

Ik verwijs ook nog naar een voorstel van resolutie van 2004 – dames en heren, ik zit hier al heel lang. Het voorstel van resolutie was van de heren Van Dijck, Van den Brande, Plateau, Hostekint, Ory en Roegiers – alleen collega Van Dijck is hier nog – om de Vlaamse Regering ertoe aan te zetten de Balkanlanden op te nemen op de lijst van prioritaire landen voor het buitenlands beleid. Deze commissie is al een tijdje bezig met die landen en volgt dat allemaal goed op.

Nogmaals, het is niet de bedoeling om te zeggen dat er nu onmiddellijk iets moet gebeuren, dat kun je niet verwachten, maar het zou goed zijn dat een volgende legislatuur daar meer aandacht aan besteedt en dat Vlaanderen dat van dichterbij opvolgt en daar zoveel mogelijk projecten ontwikkelt.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Dit is een interessante discussie omdat het gaat over de toekomst van de Europese Unie. Een paar jaar geleden waren we vooral bang om nieuwe problemen te importeren en dachten we dat we intern meer orde op zaken moesten stellen in de Unie. Dan is de brexit er gekomen en dat maakte het nog acuter. We merken nu dat anderen zich ook interesseren voor de Balkan. Dat moet ons er natuurlijk waakzaam voor maken dat we niet achter het net gaan vissen. Terecht wordt gezegd dat ze op termijn eigenlijk thuishoren in de Europese Unie, dat ze bij ons moeten uitkomen, al weten we dat de criteria van Kopenhagen op dit moment nog niet zijn vervuld, dat daar nog heel veel werk aan is, in het ene land nog meer dan in het andere, dat ze onderling ook nog zaken te regelen hebben.

Het feit dat sommige Europese landen Kosovo nog altijd niet erkennen, maakt het extra complex. Rusland en Turkije zijn vaste klant in die regio en dat zullen ze ook niet snel loslaten. We moeten ons er heel goed bewust van zijn dat ze daar vandaag hun geopolitieke invloedssfeer nog meer willen stabiliseren dan in het verleden. Met nieuwe kapers op de kust die onvermijdelijk ook daar een lijntje gaan uitwerpen, zoals China, moeten we die landen inderdaad een signaal geven.

Omdat er geen vaste datum is, moeten we ook zien dat we niet terechtkomen in de discussie zoals met Turkije: je geeft een perspectief en dan blijft dat aanslepen. Dit is natuurlijk allemaal nog veel priller, maar de situatie is ook niet helemaal vergelijkbaar, maar er is het risico dat het ene land sneller zal kunnen toetreden dan het andere, dat dan verweesd zal achterblijven. Er is geen pasklare oplossing, maar het vergt heel veel tact en aandacht.

In die zin is het goed dat er wordt verwezen naar de nota van oud minister-president Luc Van den Brande en de parlementsleden, omdat dit Vlaams Parlement in het verleden al een grote interesse had voor Oost- en West-Balkan. In West-Balkan is er ondertussen veel gebeurd, Kroatië en Slovenië zijn kunnen toetreden. Ook over Oost-Balkan is hier al herhaaldelijk gediscussieerd. De concurrentie is nu misschien groter. Een paar jaar geleden zeiden we nog: pas daarmee op, we hebben al problemen genoeg, verdieping en hervorming zijn belangrijker. Nu moeten we toch zien dat we de kaas niet van ons brood laten eten. De suggestie om als Vlaanderen een actieve rol te spelen in regio's en staten en landen die meer van onze maat zijn, is zeker behartenswaardig.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega's, ik ben het uiteraard in grote lijnen eens met wat er is gezegd. Ik wil er wel op wijzen dat het document van de Europese Commissie, 'A credible enlargement perspective for...' Het gaat over een perspectief. We moeten inderdaad oppassen dat we niet achter het net vissen, wat niet belet dat we zaken moeten laten afhangen van de vooruitgang die daar wordt gemaakt. We kunnen het niet maken dat we een uitbreiding hebben met die regio's die in onderling conflict zijn, die die zaak niet hebben uitgeklaard, die nog niet in een verzoeningsmodus zitten enerzijds, en die anderzijds niet voldoen aan een aantal basisvoorwaarden, ook al is daar in het verleden wat soepeler mee omgesprongen. Dat weegt ook op de absorptiecapaciteit. Het duurt vaak heel lang voor een aantal zaken helemaal in lijn zijn. Dat is de goede aanpak. En er zijn uiteraard ook die vlagschipprojecten.

Collega Van Overmeire, de Balkan heeft inderdaad al veel geschiedenis geproduceerd. Ik heb het gevoel dat u ook al heel wat geschiedenis hebt geproduceerd en

dat u ze hier blijft consumeren, maar niet in conflictueuze situaties zoals in de Westelijke Balkan, maar u keert terug naar het begin van de jaren 2000. Dat brengt me bij die programma's: toen ik Buitenlandminister werd in 2004, waren er nog die programma's met die landen uit het voormalige Oostblok en de westelijke Balkan. Toen is daar serieus in gesneden door budgettaire besparingen. Die budgetten zijn verdwenen omdat de EU daar massaal veel middelen heeft ingezet en omdat wij van die landen nauwelijks nog aandacht kregen. Ik ondervond dat ook wel. We hadden een aantal kleinschalige programma's die hun effect hebben gehad.

Wat we daarna zijn blijven doen, en wat ik nog vaak aanbied als daar vraag naar is, is stages en opleidingen geven, ambtenaren kennis laten maken met onze manier van werken in de Europese Unie. Dat soort dingen kunnen we wel blijven doen. Vergeleken met de vlagschipprojecten en die 57 projecten die zullen worden uitgewerkt, zijn de middelen die Vlaanderen in de schaal kan werpen, heel klein. Dat betekent niet dat we niet op een gerichte manier kunnen werken. Daar gaan we uiteraard aan meewerken. De pre-accessie-instrumenten van de Europese Unie zijn groot, en precies gericht op het voorbereiden van dat pad. Het is dus heel belangrijk dat we daaraan meewerken.

De periode van die projecten – dat is de verdienste van de regering-Van den Brande – hebben we dan nog een tijd voortgezet, maar die is nu voorbij. We hebben op dit ogenblik andere instrumenten. Ik heb de ambassadeurs, zeker van Servië, Montenegro en Kosovo, al ontmoet. Ze vragen steeds meer economische missies, onderzoeksprogramma's en samenwerkingen. Je voelt dat dit wordt verlegd. Waar het toen vaak ging om kennisopbouw, bekendmaken, manieren van werken, methodes van handelen zijn ze nu gulziger naar economische acties. Daar kunnen we wel een grote rol in spelen. Ook in ons beleid is dat steeds meer een nuttig instrument dat we kunnen aanwenden.

Ik ben het dus eens met de teneur. We moeten zeker vermijden dat we op het Europese vlak niet achter het net vissen. In de contacten die ik heb met de Europese Unie en ook intra Belgisch, zit iedereen op die lijn. De criteria zijn er, ze moeten worden gehaald, er wordt pre-accessiesteun verleend, er wordt samengewerkt, maar tegelijk moeten we ook duidelijk maken dat er heel wat aanpassingen moet gebeuren. Alleen al op het vlak van de rechtsstaat kunnen we niet maken dat er zulke grote discrepanties zouden ontstaan binnen de Europese Unie. We hebben daarover nu al spanningen en discussies op een aantal vlakken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de vervroegde donatie aan het United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA)

– 1208 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister-president, de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) moet het met een kleiner budget doen. Na de erkenning van Jeruzalem als hoofdstad van Israël door Amerikaans president Trump, verklaarde de VS afgelopen maand om de bijdrage aan UNRWA te verlagen naar 60 miljoen dollar.

De organisatie is nochtans erg nodig in de regio. We kennen allemaal de vreselijke humanitaire situatie in Gaza en de Westelijke Jordaanoever. UNRWA biedt

een volledig hulpprogramma inclusief medische zorg en onderwijs voor Palestijnse vluchtelingen aan. Het gaat om vluchtelingen die werden verdreven of die ontheemd raakten uit Palestina door conflicten. Ze krijgen een andere status dan een gewone oorlogsvluchteling, omdat het om een aanslepend conflict gaat. In tegenstelling tot het gewone statuut van vluchteling kan dit statuut van vluchteling worden geërfd en doorgegeven aan de kinderen.

Deze VN-organisatie wordt door verschillende donorlanden gefinancierd. De grootste bijdrages komen van de VS, Canada, de EU, UK en Zweden. Tot voor kort betaalde de VS een derde van het budget, 135 miljoen dollar. Dat wordt nu meer dan gehalveerd naar 60 miljoen dollar en dat zet de organisatie logischerwijs financieel zwaar onder druk, wat uiteraard de bedoeling is van de VS.

De Federale Regering besliste om haar bijdrage voor dit jaar vroeger te storten om een acute nood te vermijden. Er zou voor Vlaanderen 479.000 euro gereserveerd zijn voor UNRWA. In uw beleidsbrief staat ook dat u beleidswijzigingen zou toepassen zodat het budget waaronder dat van UNRWA, efficiënter en tijdiger kan worden ingezet.

Minister-president, werd de vraag door UNRWA gesteld of het gereserveerde budget vanuit Vlaanderen sneller kon worden toegekend? Bent u ingegaan op de mogelijke vraag? Bekijkt u andere mogelijkheden om UNRWA te ondersteunen, hetzij via een verhoging van het budget, hetzij op andere manieren?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: De terugtrekking van de VS in de multilaterale financiering laat zich niet alleen voelen in het Midden-Oosten. Er is een financieringstekort van 600 miljoen euro bij organisaties die zich inzetten voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. De stopzetting van de Amerikaanse bijdrage voor Green Climate Fund (GCF) leidt tot een vermindering met 2 miljard dollar aan dit fonds. Dat is een vijfde van de door donoren beloofde 10,3 miljard dollar aan dit fonds. De opzegging van het VS-lidmaatschap bij UNESCO als reactie op de erkenning van Palestina door de Algemene Vergadering betekent een budgettaire aderlating van een vijfde van het totale werkingsbudget.

De opschorting van de Amerikaanse steun aan UNRWA betekent concreet dat de organisatie op jaarbasis bijna 100 miljoen dollar minder steun ontvangt. In 2017 stortte de VS 364 miljoen euro, waarvan 157 miljoen euro core support en 201 miljoen projecthulp. In 2018 zullen de VS hun core support reduceren tot 60 miljoen dollar, een vermindering van bijna 100 miljoen dollar ten opzichte van 2017. Het is onduidelijk welke impact de opschorting zal hebben op het segment van de projecthulp. Het is geen wetmatigheid dat het terugschroeven of afschaffen van core support ook automatisch leidt tot een vermindering van humanitaire projectsteun, bijvoorbeeld in het kader van de crisis in Syrië. Op dit ogenblik is het onzeker en onduidelijk.

Er is dit jaar nog geen verzoek toegekomen bij de Vlaamse Regering. Vlaanderen volgt een goede praktijk om meerjarig te financieren. Dit verleent rechtszekerheid en voorspelbaarheid voor de ontvangende organisatie. Een aandachtspunt daarbij is ook de tijdigheid van onze bijdrage. De Vlaamse bijdrage voor 2019-2021 leggen we dit jaar al vast zodat we ook in 2019 heel snel de bijdrage kunnen overmaken. Dit jaar maken we nog een betaling over van 150.000 euro. Dat is de derde en laatste betalingsschijf van de subsidie voor de periode 2016-2018 die eind 2015 was vastgelegd.

Uit hoofde van onze regels zullen we niet overgaan tot een vroegere betaling omdat we accountability-overwegingen in acht nemen, omdat we altijd wachten met de laatste betaling tot de publicatie van het jaarrapport, dat in september

wordt verwacht. Die laatste schijf kunnen we niet vervroegd betalen omdat we daar strikte regels voor hebben, waar ook en terecht op wordt toegekeken. UNRWA weet dat die betaling komt. Dat is niet afhankelijk van een of andere ad-hocbeslissing die moet worden genomen. De financiering ligt vast. Voor Vlaanderen zal de steun licht verhogen. We betalen nu 450.000 euro voor 2016-2018, en we gaan naar 479.000 euro voor de periode 2019-2021.

De bijdrage van 479.000 euro aan UNRWA is het maximum wat ons budget toelaat, gelet op onze vaste steun aan het Central Emergency Response Fund (CERF) van 600.000 euro, dat wereldwijd snel en efficiënt kan ingrijpen op de meest urgente noden. Dan hebben we nog het absolute kritische minimumbedrag voor ad-hocsubsidies van 400.000 euro. Helaas hebben we niet meer middelen dan deze, die we op een zo efficiënt mogelijke manier proberen aan te wenden.

Tine Soens (sp.a): Minister-president, het klopt dat andere VN-agentschappen ook worden geconfronteerd met een opschorting van budget door de VS. Vaak heeft dat te maken met de beslissingen die worden genomen inzake Palestina. Ook in de UNESCO werd daarnaar verwezen.

Er is een resolutie goedgekeurd in het Europees parlement, specifiek over de situatie van UNRWA. Daarin wordt gesteld dat men verheugd is over het besluit van de Europese Unie in verschillende van haar lidstaten om de betalingen aan UNRWA te bespoedigen, en men roept ook andere donoren op om dat voorbeeld te volgen. Het Europees Parlement spoort ook de EU en haar lidstaten aan om aanvullende financiële middelen voor UNRWA beschikbaar te stellen om in haar financiële behoeften op korte termijn te kunnen voorzien.

U zegt dat er een lichte verhoging is, 479.000 euro, waar ik ook in mijn vraag al naar heb verwezen, maar dat u het helaas niet vroeger beschikbaar kunt stellen.

U hebt niet geantwoord op mijn vraag of u andere mogelijkheden ziet om te ondersteunen, bijvoorbeeld met bepaalde expertise vanuit Vlaanderen. Ik weet wel dat het budget beperkt is, maar misschien zijn er nog andere manieren waarop Vlaanderen UNRWA kan ondersteunen. Ik denk dat we het er over partijgrenzen heen over eens zijn dat de humanitaire situatie in de Gazastrook en op de Westelijke Jordaanoever vreselijk is. Onlangs was er een Vlaams-Palestijnse culturele week, niet specifiek met UNRWA, maar er gebeurt wel wat vanuit Vlaanderen ten opzichte van Palestina. Als we zien dat UNRWA in de problemen komt, zou het goed zijn dat Vlaanderen een extra steentje kan bijdragen.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Het multilateralisme staat heel duidelijk onder druk. Wanneer we het lijstje zien waar er momenteel financiële tekorten ontstaan doordat vooral de Amerikaanse regering op een aantal punten de geldkraan dichtdraait of dichtert draait, dan weten we dat we dit niet allemaal zullen kunnen opvangen. Het zijn immers altijd diezelfde landen die een inspanning doen en die moeten blijven doen en als ze kunnen, zelfs nog een bijkomende inspanning, maar er zijn ook landen die daaraan ontsnappen. Als we de lijst van de grote donoren voor UNRWA bekijken, dan zien we dat het vooral gaat over Europese landen en Canada, dat daar heel nauw bij aanleunt. Het Midden-Oosten, waar vaak heel veel geld zit, staat minder hoog. Die landen zouden in dat geval extra over de brug moeten komen. Vanuit Vlaanderen hebben we daar geen impact op, maar voor die specifieke dossiers zouden een aantal Golfstaten een extra inspanning mogen doen, terwijl ze nu eerder investeren in heel veel wapentuig en in het destabiliseren van andere landen in de Golf. Dat maakt het allemaal nog wat extra tragisch dat de Arabische broedersolidariteit het op dat punt soms laat afweten.

Ik ben blij te horen dat Vlaanderen zijn engagement voortzet, dat is belangrijk. Ik denk dat er vooral ook nood is aan stabiele partners die op bepaalde momenten in het jaar hun donaties doen. Dat is cruciaal voor de stabiele hulpverlening. UNRWA werkt al decennialang en heeft jammer genoeg nog heel wat jaren voor de boeg, het is dan ook belangrijk de stabiliteit te garanderen en daar een heel betrouwbare partner in te zijn en te blijven, wat er ook gebeurt. Ik denk dat wij die partner moeten zijn op wie zij kunnen rekenen.

Door dat te vervroegen, zal het probleem aan het eind van het jaar toenemen. Het is niet door een aantal zaken te vervroegen dat het gat wordt dichtgereden, het zal alleen wat later zeer acuut worden. Ik weet niet wat het best is, maar ik denk dat sommige landen een inspanning moeten doen en dat Vlaanderen op koers moet blijven in dit dossier.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega's, ik denk dat wij allemaal dezelfde zorg delen. Mijnheer Kennes, ik ben het eens met wat u zegt, namelijk dat andere, grotere en veel rijkere staten, zeker in de Golf, hun verantwoordelijkheid zouden kunnen nemen, maar de hele zaak is daar vergiftigd tussen soenieten en sjiieten. Zoals u weet, zijn er grote machtsstrijden bezig die het hele Midden-Oosten instabiel maken, en dat is nog een understatement.

Wij blijven doen wat we kunnen. Mevrouw Soens, we hebben de Vlaamse Culturele Week georganiseerd en gesubsidieerd met 150.000 euro. We zullen nu hetzelfde doen in Palestina, waar we een Vlaamse Week zullen organiseren van 2 tot 11 mei. Ik zal daar ook op bezoek gaan met een rechtstreeks programma.

Ik zal rekening houden met uw suggestie en vragen of collega-ministers in hun bevoegdheidsdomein, Landbouw, Onderwijs, Cultuur enzovoort, samenwerkingsverbanden sluiten en of er experten of kennisdeling ter beschikking kunnen worden gesteld. Ik zal die rondvraag doen. Hoe gering het ook is, alle hulp is welkom.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister-president, ik ben blij te horen dat u aan uw collega's zult vragen welke mogelijkheden zij zien binnen hun beleidsdomeinen om de Palestijnen te blijven ondersteunen. Zeker voor Onderwijs en Landbouw zou het goed zijn om aan expertisedeling te doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de onderhandelingen rond een handelsakkoord tussen de Europese Unie en Mexico – 1294 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, we hebben in deze commissie en in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement al heel wat debatten gevoerd over het handelsakkoord met Canada, het gekende Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA). De Vlaamse Regering heeft vorige week definitief het licht op groen gezet voor de voortuitgang van dat CETA-akkoord. Het zal wellicht binnenkort opnieuw in deze commissie en in de plenaire vergadering worden besproken. We hebben in deze commissie ook meerdere hoorzittingen georganiseerd,

niet alleen over CETA maar eveneens over het ontwerp van Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP). Door de politieke omstandigheden in de Verenigde Staten zijn deze besprekingen jammer genoeg on hold gezet.

Nadat de Europese Unie en Mexico ongeveer 21 jaar geleden een handelsdeal sloten, lijken de onderhandelingen voor een vernieuwd handelsakkoord in een finaal stadium te geraken. De Mexicaanse minister Carlos Alberto de Icaza zou hebben verklaard dat er wordt gemikt om de deal in maart 2018 af te ronden.

In de loop van de maand februari waren er onderhandelaars van Mexico in Brussel, eind februari-begin maart zijn de onderhandelingen voortgezet in Mexico. Volgens een Mexicaans diplomaat zouden eind februari de onderhandelingen een extra duwtje in de rug krijgen door mevrouw Cecilia Malmström, eurocommissaris voor Handel, die we hier in onze commissie hebben mogen verwelkomen in het kader van CETA en TTIP, maar alleen wanneer er effectief een deal binnen handbereik is. De grootste uitdaging is de vraag hoever markten moeten worden opengesteld voor voeding en drank. Daarbij werd vooral gedacht aan tequila, kip en asperges uit Mexico, en uiteraard ook aan bepaalde producten van bij ons, en aan de zuivelproducten uit de Europese Unie. Een punt van discussie is de Europese eis om de geografische indicaties te blijven erkennen. Deze indicaties beschermen verschillende landbouwproducties en stellen bijvoorbeeld dat de term 'champagne' alleen mag worden gebruikt voor de bruiswijn uit het noorden van Frankrijk. Ook voor ons land zijn er bepaalde geografische beschermingen.

Volgens Reuters wil de Europese Unie ook dat Europese bedrijven mogen meedingen in overheidsaanbestedingen in Mexico. Dat is een beetje gelijkaardig aan de besprekingen die we hebben gekend in het kader van TTIP met onze bekende baggerbedrijven die niet op de Amerikaanse markt binnen geraken.

Voor Mexico is de handelsovereenkomst onderdeel van de strategie om minder afhankelijk te zijn van de Verenigde Staten, de bestemming van 80 procent van de export van Mexico. Met de bedreiging van de Amerikaanse president Trump om het North American Free Trade Agreement (NAFTA), het bestaande handelsakkoord tussen de Verenigde Staten, Mexico en Canada op te zeggen, is dit voor Mexico dan ook een urgent probleem geworden.

Naar aanleiding van deze recente ontwikkelingen heb ik een aantal vragen voor u, minister-president.

Wat is op dit ogenblik de stand van zaken in de onderhandelingen, wetende dat in de maand februari een voortuitgang werd geboekt waarbij eurocommissaris Malmström zich effectief heeft geëngageerd in deze onderhandelingen?

Kunt u ook toelichting geven over de impact van dit akkoord op de Vlaamse economie, meer bepaald voor de landbouw? Moeten zij bevreesd zijn? Er is op gewezen dat er ook zuivelproducten uit Vlaanderen en uit de Europese Unie zouden kunnen worden afgezet in Mexico.

Op welke manier kan Vlaanderen blijven wegen op de onderhandelingen om de belangen van onze ondernemers en van onze landbouwproducten te blijven verdedigen?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Wij zitten in de eindfase van deze onderhandelingen. De Raad verleende al een mandaat voor de modernisering van dit akkoord in juni 2016. Voor de signalen die wij nu krijgen dat het de komende weken of maanden erop of eronder is om tot een akkoord te komen, bestaan er een aantal redenen. Het is inderdaad zo dat Mexico momenteel zeer sterk afhankelijk

is van de export naar de Verenigde Staten. Trump zegt niet dat hij NAFTA wil opzeggen maar wel dat hij er over wil heronderhandelen. De Mexicanen zijn er dan ook op uit om een breder akkoord te sluiten.

Heel binnenkort zijn er grote verkiezingen in Mexico. De campagne startte op 1 maart 2018. Op 1 juli verkiest Mexico niet alleen een nieuwe president, maar ook 128 senatoren, 500 leden van de Huis van Afgevaardigden, 9 gouverneurs van 9 deelstaten en 2768 lokale gedeputeerden, burgemeesters en schepenen. Dat wordt de grootste verkiezingen uit de geschiedenis van Mexico. Naarmate die datum dichterbij komt, zal het moeilijker zijn om tot een akkoord te komen. Vandaar dat er binnen de Europese Unie een licht verwachtingspatroon bestaat dat we misschien zullen kunnen landen. Anderzijds moet ik erop wijzen dat er niet zoveel discussiepunten zijn, maar dat het wel vaak principiële discussiepunten zijn. Mijnheer Vanlouwe, u hebt er al naar verwezen met geografische aanduidingen en oorsprongregels. Dat zijn twee van de belangrijkste knopen die nog moeten worden doorgehakt.

Het is evident dat een goed akkoord een positieve impact kan hebben op de Vlaamse economie. Ik verwijs naar een studie van de KU Leuven die aantoonst dat handelsakkoorden voor Vlaanderen een positieve impact hebben, zowel op de import als op de export. Naarmate de akkoorden diepgaander zijn, wordt de impact ook groter.

Mexico is de voorbije twintig jaar een middeninkomensland geworden en heeft dus een zeer grote markt van consumenten. Men consumeert er ook meer en meer luxegoederen. Het is uiteraard ook een toeristisch attractieve pool. Verder heeft Mexico ook een investeringsplan van 500 miljard dollar aangenomen wat ontzettend grote opportuniteiten met zich meebrengt. Op economisch vlak bestaat er dan ook weinig discussie over dat daar een potentieel in zit. Naast die economische mogelijkheden zijn er ook geopolitieke factoren, ik heb daar al op gewezen. Het CETA is afgerond, het TTIP zit in de ijskast en president Trump wil heronderhandelen over het NAFTA. Om geopolitieke redenen is het dus ook een opportuniteit wanneer er akkoord tot stand zou kunnen komen tussen die grote sterke en groeiende economie die Mexico is en de Europese Unie.

Vlaanderen weegt door op deze onderhandelingen. We kennen de markt zeer goed. Daarnaast hebben we een Vlaamse Economische Vertegenwoordiger in Mexico die een uitstekende kennis van de Amerikaanse markt heeft. Via de intra-federale coördinaties wegen wij op het Belgische standpunt dat vertolkt wordt in de Raad. Wij hebben via onze algemene afvaardiging bij de EU rechtstreekse contacten met de onderhandelaars van de Europese Commissie.

Ik laat natuurlijk niet na om bij elk contact dat ik met EU-commissarissen heb, te wijzen op de grote handelsbelangen die Vlaanderen heeft. Wij hebben zelf ook een nauwe band met Mexico. We hebben een memorandum of understanding, waarin we onder andere onze bilaterale economische relatie willen uitdiepen. De Mexicanen kennen ook de positie van Vlaanderen en kennen de bevoegdheid van Vlaanderen intra-Belgisch en intra-Europees. Ze zijn zich dus zeer goed bewust van het belang van de goede contacten met Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Bedankt, minister-president. U hebt er terecht op gewezen dat er verkiezingen op komst zijn in Mexico. Dat heeft natuurlijk telkens een impact op het politieke handelen van bestuurders. Het lijken ook wel bijzonder belangrijke verkiezingen, met een nieuwe president en verkozenen voor de twee kamers in Mexico.

Anderzijds blijven we natuurlijk zitten met die onzekerheid ingevolge het protectionisme van de Verenigde Staten, met protectionistische maatregelen of toch

minstens het dreigen met bepaalde protectionistische maatregelen, en inderdaad het heronderhandelen van het NAFTA-akkoord tussen de Verenigde Staten en Mexico.

In ons land hebben we het CETA-akkoord, dat een laatste fase begint in te gaan. Het TTIP-akkoord staat 'on hold' en is in de diepvries gestoken. We hebben wel gezien dat er een bepaalde vrees in ons middenveld geslopen is, al dan niet terecht, wat aangewakkerd door ngo's, soms ook met onduidelijke informatie of misschien zelfs wat desinformatie. We hebben vastgesteld dat er een hetze is ontstaan tegen bepaalde handelsakkoorden, waarover er toch lang onderhandeld is door de Europese Unie en waarbij er ook bepaalde voordelen zijn, maar waar tegelijkertijd een bepaalde vrees voor bestond. Die vrees bestaat bij sommigen nog steeds.

Op welke manier kunnen wij voor dit handelsverdrag tussen Europa en Mexico een bepaalde vrees wegnemen? Ik herinner mij dat een van de argumenten steeds was dat wij geen afstand willen doen van de normen die we in Europa hebben op het vlak van leefmilieu, arbeidsvoorwaarden en dergelijke. Wij willen niet nivelleren naar omlaag. Wij willen dat die Europese standaardnormen behouden blijven. Ik kan mij inbeelden – maar ik heb daar geen bewijzen of stukken van – dat er in Mexico toch ook wel andere normen bestaan op het vlak van arbeidsvoorwaarden, leefmilieu en dergelijke, die misschien zelfs minder zijn dan in de Verenigde Staten of Canada. Kunnen wij op een of andere manier anticiperen en die vrees wegnemen die misschien te verwachten valt, wanneer ngo's, maar ook beroepsfederaties, beginnen te ageren tegen dergelijke handelsakkoorden of tegen onderdelen ervan, zodat er hopelijk op korte termijn vooruitgang kan zijn in dit handelsakkoord?

U hebt er in uw antwoord op gewezen dat in Vlaanderen slechts een paar sectoren de gevolgen zouden dragen van dit akkoord. Het is een beperkt karakter van het bestaande vrijhandelsakkoord. Kunt u toelichten welke sectoren effectief impact zullen kennen van deze mogelijke wijzigingen of van dit nieuwe handelsakkoord tussen de Europese Unie en Mexico?

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): In het kader van andere onderhandelingen met Latijns-Amerika, vooral Mercosur, zijn er heel veel bezorgdheden in de landbouwsector. Zijn die er ook, voor zover de minister-president weet, met betrekking tot het Mexicaanse dossier? Of zijn er op dat punt geen vergelijkbare of andere bezorgdheden?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik zal proberen bijkomende antwoorden te geven, maar ik heb dit natuurlijk niet in detail kunnen voorbereiden, collega's, dus mijn excuses. Wat de basisposities van de Europese Unie betreft: dat zijn basissen die altijd gehanteerd worden. U kunt het mandaat van de Europese Commissie terugvinden. Dat is gepubliceerd in 2016. Na elke ronde wordt er ook een rapport gepubliceerd. U vindt die ook op het net. Ik heb die nu niet in detail bestudeerd, omdat de vragen niet in die richting gingen.

We zitten nu in de achtste ronde. Bij de vorige zeven ronden zit 'sustainability', 'anti-corruption', en een aantal offensieve en defensieve belangen die u kent. Op dat vlak denk ik dat de Commissie altijd handelt, en ook moet handelen, in het licht van het mandaat dat ze gekregen heeft van de lidstaten, dat ook gepubliceerd wordt en waarover ook teruggekoppeld wordt.

Wat landbouw betreft, antwoord ik met een klein voorbehoud, collega Kennes, omdat ik dit ook niet vooraf heb kunnen bekijken. Maar volgens mijn informatie is dat minder het geval. Er is de discussie met Mexico. Dat gaat inderdaad meer in het kader van Mercosur. Ik denk dat bij Mexico – maar ik zeg het met groot voor-

behoud – de export van landbouwgoederen minder aan de orde is. Mexico is een sterke industriële producent, vandaar ook de discussies met president Trump over de invoer van wagens en dergelijke meer. Naar mijn aanvoelen is dat minder of iets minder aan de orde. Maar nog eens: dat is met het nodige voorbehoud gezegd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de brexitonderhandelingen – 1309 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, op 28 februari 2018, een dikke week geleden, werd door de Europese Commissie een document gepubliceerd met de titel: 'European Commission Draft Withdrawal Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community.' Dat werd hier en daar omschreven als de laatste noodoplossing voor de Ierse grenskwestie. Dit is niet het enige onderdeel, maar toch een belangrijk onderdeel van de afspraken. We herinneren ons ook dat op 7 december bepaalde kaderafspraken werden gemaakt. Sommige boze tongen beweerden toen dat er toch een akkoord werd afgesloten met betrekking tot de 'border question', dat er een akkoord was om te zeggen dat er geen akkoord was en dat er meerdere opties op tafel werden gelegd. Het feit dat de Europese Commissie, en met name EU-onderhandelaar Barnier, op 28 februari met dit document is gekomen, is eigenlijk een van de opties – laten we zeggen: de zet die de Europese Commissie moest doen als de andere opties niet konden worden gelicht.

Dit document van de Europese Commissie is dus een voorstel over hoe de brexit er zal moeten uitzien. Het is als het ware een voorafname van het officiële uittredingsakkoord. Het is een lijvig document van 120 pagina's. Het bestaat uit een preambule, een hoofdstuk over de gemeenschappelijke bepalingen, een hoofdstuk over burgerrechten, de rechten van EU-burgers in het Verenigd Koninkrijk en de rechten van Britten op het vasteland, binnen de EU, een hoofdstuk over de scheidingsbepalingen, een hoofdstuk over de transitieperiode, een hoofdstuk over financiële bepalingen, en een laatste hoofdstuk over institutionele bepalingen. Daarnaast is er ook nog sprake van twee protocollen en enkele bijlages.

Het voorstel zou de komende tijd bediscussieerd worden in de Raad en in de Brexit Steering Group van het Europees Parlement. Daarna moet het overgemaakt worden aan de Britse overheid.

Ondertussen weten we ook, minister-president, dat de Britse prime minister May vorige week haar vierde brexittoespraak heeft gehouden, waarin ze al min of meer geantwoord heeft op bepaalde onderdelen van deze nota van de Europese Commissie. EU-onderhandelaar Barnier heeft de Britse prime minister begroet om de duidelijkheid die zij desbetreffend heeft gegeven.

Minister-president, hoe verwelkomt u deze tekst vanuit de Europese Commissie? Kunt u meer toelichting geven over de inhoud van het voorstel, en dan specifiek over de thema's die voor Vlaanderen van prioritair belang zijn? We weten uiteraard dat de discussie tussen het Verenigd Koninkrijk en de rest van Europa, maar met implicaties op het Ierse eiland en de 'border' tussen Noord-Ierland en de rest van Ierland, misschien minder van belang zijn voor Vlaanderen, maar dit heeft toch wel implicaties op de vrede die we sinds het Goedevrijdagakkoord kennen.

Een tijd geleden was ik in Ierland. Een Iers parlamentslid wees mij op de houding van een van de onderhandelaars van het Europees Parlement, namelijk Guy Verhofstadt. Men was er telkens voor beducht als er door die onderhandelaar bepaalde verklaringen werden gedaan, omdat die meer kwaad dan goed zouden kunnen doen. Hij wees er bovendien op dat als er een 'hard border' komt, dat mogelijk de grootste schending zou kunnen zijn van het Goedevrijdagakkoord en dat dat tegelijk de spanningen hoog zou kunnen doen oplopen. Ik zal niet zeggen hoe hij het exact verwoord heeft, maar het was toch wel verontrustend. Mijn vraag gaat dus wel degelijk over wat de impact is voor Vlaanderen, prioritair dan.

Kunt u meer toelichting geven over de volgende stappen en het eventuele tijdsplan dat daarbij werd afgesproken? Op welke manier werd input van de Europese lidstaten, en in casu vanuit Vlaanderen, al dan niet meegenomen in die nota van de Europese Commissie, die toch wel een verregaand standpunt heeft ingenomen? Als ik het goed voor heb, spreekt men er gewoon over dat de interne markt op het hele Ierse eiland van toepassing moet zijn. Ik denk dat Michel Barnier gezegd heeft dat de grens van Europa niet op het Ierse eiland ligt, maar op zee. Dat werd door de Britten en de Britse premier May natuurlijk beschouwd als: op die manier is niet het hele Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie getreden. Goed wetende met welke partij mevrouw May in een coalitie zit in het Verenigd Koninkrijk, maakt dit het natuurlijk ook bijzonder moeilijk.

Hoe schat u de onderhandelingen over dit voorstel in, zowel vanuit het standpunt van de Europese Unie als vanuit het standpunt van het Verenigd Koninkrijk? Is dit een realistische basis om tot een oplossing te komen? Ik kijk uit naar uw antwoorden, minister-president.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega Vanlouwe, het betreft een ontwerp van verdrag, met daarin de juridische vertaling van het 'politieke herenakkoord' tussen Davis en Barnier over de uittredingskwesties. Dat gezamenlijke akkoord is gesloten op 8 december 2017 en bevat ook een aantal bepalingen inzake de transitieregelingen.

Voor uittredingsonderwerpen waarover nog geen akkoord bestond ten tijde van het herenakkoord, gebruikte de Europese Commissie haar eigen positiepapers als inspiratie voor het uitschrijven van de juridische bepalingen. Die papers zijn geschreven op basis van het onderhandelingsmandaat van 22 mei 2017, dat goedgekeurd is door de lidstaten.

Volgens dat mandaat moeten de onderhandelingen zich in de eerste fase toespitsen op de rechten van de EU-burgers en hun families in het VK en vice versa, de te hanteren methodologie inzake de financiële afwikkeling van de brexit, de situatie van Noord-Ierland, alsmede andere zaken waarin het risico van rechts-onzekerheid kan ontstaan, zoals goederen die al op de markt zijn gebracht. Uittredingsonderwerpen waarover nog geen akkoord bestond, zijn douane, overheidsopdrachten, intellectuele eigendomsrechten, databescherming, en aspecten of deelaspecten van de drie prioritaire onderwerpen: rechten van de burgers, de Ierse grenskwestie en de financiële regeling.

Het ontwerp bevat bijgevolg een beperkt aantal nieuwe elementen, maar wordt nu eerst door alle Europese Unie-lidstaten geanalyseerd, ook door de Vlaamse overheid. Nadien zal hierover een discussie plaatsvinden op het Europese niveau. Ik ga ervan uit dat de Commissie haar tekst zal aanpassen aan de manier waarop de lidstaten dat vragen en waarbij ze zich comfortabel voelen. De geconsolideerde versie zal daarop worden voorgelegd aan de Britse regering.

Qua prioritaire belangen inzake de uittreding van het Verenigd Koninkrijk (VK) verwijs ik naar uw eerdere vraag om uitleg over het bereikte akkoord omtrent fase 1 van de brexitonderhandelingen.

De Commissie heeft de bedoeling om tegen de Europese Raad van 23 maart het interne consolidatieproces over deze ontwerpverdragstekst af te ronden. Nadien kunnen de onderhandelingen met het VK over deze ontwerpverdragstekst beginnen. Deze onderhandelingen moeten idealiter in oktober resulteren in een uittredingsverdrag dat door beide partijen wordt goedgekeurd. In geval van akkoord wordt de tekst dan bezorgd aan het Europees Parlement, dat zijn akkoord moet verlenen. Het Europees Parlement heeft al meermaals aangegeven dat eind oktober de deadline is om, rekening houdend met de interne procedures van het Europees Parlement, tegen 'brexit day', 29 maart 2019, een afgeklopt uittredingsakkoord te hebben.

Noot: het akkoord over de transitiefase of 'implementation period' volgens het Verenigd Koninkrijk, tot 31 december 2020 – het einde van het huidig meerjarig financieel kader, de fase die ingaat na brexit day – wordt ook in het uittredingsakkoord opgenomen. Tijdens de vergadering van de Europese Raad van deze maand zullen ook de richtsnoeren worden aangenomen over de visie van de EU27 op de toekomstige relaties EU-VK, met het oog op de opstart van de onderhandelingen over de tweede fase, die daarna zouden moeten kunnen aanvangen. Die moeten in oktober resulteren in een politieke verklaring over de toekomstige relaties. Dit luik maakt dus geen deel uit van het terugtrekkingsverdrag.

Vlaanderen is nauw betrokken bij de Belgische standpuntbepaling via de speciaal daarvoor opgerichte overlegstructuren bij de FOD Buitenlandse Zaken. Op Europees niveau heb ik de laatste maanden door talrijke bilaterale contacten de Vlaamse kijk op de zaak duidelijk gemaakt. Tijdens mijn gesprekken met hoofdonderhandelaar Michel Barnier, andere Europese ministers, ambassadeurs en leden van de Europese Commissie dient de Vlaamse brexitvisie als leidraad. Voor verdere uitleg verwijs ik naar uw eerdere vraag om uitleg over het bereikte akkoord over fase 1 van de brexitonderhandelingen.

Dan kom ik tot de moeilijkste vraag, de inschatting van de verdere onderhandelingen over dit voorstel. In het VK zegt de Britse regering het moeilijk te hebben met passages die betrekking hebben op thema's waarover ze zelf nog geen concreet standpunt heeft gepubliceerd. Het gaat om douane, overheidsopdrachten, intellectuele eigendomsrechten en databescherming.

Zoals eerder opgemerkt, geeft de verdragstekst op die domeinen louter de EU27-visie weer. Verder heeft de Britse regering de voorstellen over Noord-Ierland zeer negatief onthaald, omdat die in Britse ogen neerkomen op een opdeling van het VK.

Het belangrijkste punt van die eerste fase is de Ierse grenskwestie. In het herenakkoord stond dat het VK een voorstel zou doen. Ik herinner daar nog even aan. De oplossing zou volgens de volgende drie stappen tot stand moeten komen. Eén: het toekomstig akkoord met de EU vermijdt de noodzaak om een harde grens te introduceren. Twee: indien dit niet het geval is, zal het Verenigd Koninkrijk een specifieke oplossing naar voren moeten schuiven. Drie: indien er dan geen specifieke oplossing kan worden gevonden, zal het VK – ik citeer in het Engels: "The UK will maintain full alignment with those rules of the internal market and the customs union, which support north-south cooperation, the all-island economy and the protection of the 1998 agreement."

Daar zit alles in wat dan moet gebeuren. Barnier zegt: oké, u hebt geen voorstel dat de harde grens tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU als dusdanig vermijdt, u hebt ook geen specifiek voorstel gedaan voor Noord-Ierland, dus ik grijp naar wat we in het herenakkoord zijn overeengekomen: 'the full regulatory

alignment'. Dat is wat nu in die draft staat, die nog moet worden besproken door de Europese lidstaten, om dan uiteindelijk deel uit te maken van het onderhandelingsmandaat.

Het probleem is de kwadratuur van de cirkel. Als het Verenigd Koninkrijk niet akkoord gaat met een vorm van 'soft brexit', met een 'soft border' tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk – wat natuurlijk kan gebeuren in de beste der werelden –, als ze terugkeren op hun positie en deel willen blijven uitmaken van de interne markt, of je hebt de Europese economische ruimte zoals Noorwegen die heeft met volledige vrijheden, of je hebt een associatieovereenkomst zoals Zwitserland – maar laat ons die vergeten, want er is ook geen tijd meer voor – of je gaat naar een douane-unie met allerlei afspraken om te komen tot een 'soft brexit, soft border', dan zie ik echt geen oplossing voor die Noord-Ierse kwestie.

Je kunt niet zeggen: 'Er is een 'soft border' tussen de Republiek Ierland en Noord-Ierland' zonder dat je zegt zoals Barnier: 'Er komt een 'hard border' en dat is de consequentie van een 'hard border' tussen het hele eiland in het Verenigd Koninkrijk.' Waarop de Britten zeggen: 'Protest, dat willen we niet, dat is Noord-Ierland weghalen uit het Verenigd Koninkrijk.' Als je daar een 'soft border' hebt – wie a zegt, moet ook b zeggen –, moet je naar een 'soft border' met de rest van het Koninkrijk gaan. Ofwel ga je naar grenscontroles, douanetarieven en misschien andere standaarden tussen het hele eiland, met inbegrip van Noord-Ierland en het Verenigd Koninkrijk, ofwel heb je een 'hard border' tussen de Republiek en Noord-Ierland, wat men niet wil, wat in het akkoord zit, wat de Republiek ook niet wil, en wat de Britten ook niet willen.

De meerderheid van Noord-Ierland, inclusief een aantal van de protestanten, heeft tegen de brexit gestemd en wil de Goedevrijdagakkoorden bewaren, wil de economische verwevenheid, ook op het vlak van energie enzovoort – het staat uitdrukkelijk in de tekst die ik voorlas: 'The all-island economy' is zodanig verweven. Ik zie daar echt geen oplossing. Er is een principiële akkoord over, maar als ze op dat eerste punt niet tot een goede regeling komen, wordt het zeer, zeer moeilijk om heel specifiek voor de grens tussen de Republiek en Noord-Ierland tot een oplossing te komen die beantwoordt aan de wensen van het herenakkoord, van de Republiek, van Noord-Ierland: geen grensposten, geen nieuwe controles, geen scheiding, geen andere standaarden, geen douanetarieven enzovoort. Het zal aan mij liggen, maar ik zie daar niet de oplossing in.

Barnier is teruggevallen – in mijn ogen correct – op het derde punt van het herenakkoord, dat zegt: 'Als er geen Brits voorstel komt dat daarvoor een oplossing biedt, dan gaan we naar 'full regulatory alignment'.' Dat is wat in zijn voorstel staat en wat onmiddellijk leidt tot die reacties.

Als we niet tot een omvattende regeling komen tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie die een totale oplossing biedt, zitten we daar met de kwadratuur van de cirkel. Maar ik kan me vergissen, en ik hoop eigenlijk dat ik me vergis, maar tot nu toe heeft niemand me gezegd hoe het dan wel zou moeten kunnen.

Theresa May heeft opnieuw een speech gegeven. Van het kabinet-May zijn er de voorbije maand een zestal toespraken geweest, met niet altijd dezelfde boodschap erin. Theresa May heeft nu een aantal verklaringen gedaan waarin ze bij eerdere rode lijnen blijft: geen lidmaatschap van de interne markt, geen toezicht van het Europees Hof van Justitie, geen lidmaatschap, ook niet partieel, van een douane-unie. Dat eerste punt zit eigenlijk heel, heel vast.

Kun je eventueel naar een vrijhandelsverdrag gaan? Dat is dan het positieve in de toespraak van Theresa May, dat ze een opening maakt om in te gaan op wat ik altijd een plusverdrag heb genoemd. Een ambitieus handelsakkoord, geen tarieven, brede overeenkomsten inzake goederen en diensten, de expliciete

erkenning dat aligneren met de EU kritiek is voor de sectoren die ook voor Vlaanderen belangrijk zijn, bijvoorbeeld farma en chemicals, een plusbenadering, een brede samenwerking op het vlak van energie, transport, R&D, cultuur en onderwijs enzovoort.

Dat zijn heel positieve elementen. Met haar verwijzing naar het akkoord tussen de Verenigde Staten en Canada met een 'soft border', moet ik toch zeggen dat ik de reactie van de Ierse premier begrijp. Zij heeft gezegd: 'Aan de grens tussen Canada en de VS is er wel grenscontrole, staan er wel douaniers, staan er zelfs politieagenten met honden. Dat is dus een andere situatie. Je kunt je wensen blijven projecteren, maar er zijn geen 101 oplossingen voor. Dat is de harde realiteit. Als de Britten zeggen dat ze voor een totaal andere situatie gaan, een vorm van Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) plus – waar het steeds meer op lijkt –, dan zie ik geen oplossing voor wat in de eerste fase zit op uitdrukkelijke vraag van de Ierse Republiek en ook van Noord-Ierland. Met alle respect, maar ik zie dat niet.

De zaken lopen nu verder. Van de kant van de Europese Unie zijn er concrete teksten op basis van wat is afgesproken. Van de kant van de Britten – ik zeg dit niet met leedvermaak, ik vind het bijzonder jammer – zijn er nog altijd geen concrete tekstvoorstellen. In die zaken moet je met tekstvoorstellen komen om te kunnen discussiëren. De tijd van de grote principiële keuzes moet worden afgerond, je moet tot concrete oplossingen komen. Ik hou mijn hart vast voor het verdere verloop van de onderhandelingen.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, dank u voor uw zeer uitgebreide antwoord. Het blijft bijzonder complex. U hebt terecht gewezen op de kwadratuur van de cirkel. Barnier heeft inderdaad door het uitblijven van andere concrete voorstellen gekozen voor de derde optie uit deze nota. Hij is zelf afgekomen met een tekst. Ik denk dat Vlaanderen de Ieren volop steunt tegen de installatie van een 'hard border'. Niemand is daarmee gediend. Anderzijds willen wij ook niet dat er een gat valt in de interne markt zodat goedkope producten van over de hele wereld via het Verenigd Koninkrijk, meer bepaald via Noord-Ierland, door het uitblijven van een grens, zomaar de Europese Unie kunnen binnenkomen. Dat zou bijna een smokkelroute kunnen zijn. Zo zouden die producten via Noord-Ierland het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie binnenkomen, en zouden ze de vrije toegang krijgen tot de EU27. We moeten dat zeker kunnen opvolgen.

Ik heb gelezen in de speech van Theresa May dat ze ervoor pleit dat het Verenigd Koninkrijk ook geen Singapore in de Noordzee mag worden. Anderzijds waarschuwt ze ervoor om geen protectionistische maatregelen te nemen, wat veeleer een hint was naar Donald Trump, maar ook naar de Britse oppositieleider Jeremy Corbyn.

Minister-president, u hebt verwezen naar bepaalde variaties die er kunnen komen, een soort losse relatie zoals de Canadese. U sprak zelfs over CETA plus. Er is ook de vaste, hechte relatie met Noorwegen. Waar we Theresa May wel kunnen volgen, is in haar oproep tot pragmatisme en gezond verstand. Dat moet dan niet alleen blijven bij een oproep, maar het moet ook tot uiting komen dat gezond verstand absoluut mogelijk is. Ze wil zo dicht mogelijk bij de Europese Unie blijven, waarop een journalist vroeg wat dan de zin is van de brexit. Daarop bleef de Britse premier het antwoord schuldig.

Er zal inderdaad moeten worden gegaan naar een speciaal akkoord tussen de akkoorden die bestaan met Canada, Zwitserland, Noorwegen of dergelijke maar het kan ook niet de bedoeling zijn te gaan naar een soort van cherrypicking,

waarbij altijd de mooie kersen op de taart worden weggepikt en de zware slagroom op de taart blijft liggen voor de rest van de Europese Unie.

Ik hoop dat wij vanuit Vlaanderen onze impact kunnen blijven hebben. Ik hoop ook dat er binnen dat interfederale samenwerkingsakkoord met de andere deelstaten en de federale overheid wel degelijk kan worden geluisterd naar wat Vlaanderen te zeggen heeft. U hebt brexit-onderhandelaar Michel Barnier al naar Zeebrugge gehaald en overleg gehad met Vlaamse bedrijfsleiders en ondernemers. Van mijn kant heb ik een inspanning gedaan om één van de economische commissies van het Comité van de Regio's ook naar de haven van Zeebrugge te halen om uit de eerste hand te horen wat de impact is van de brexit op de lokale economie in Vlaanderen en meer bepaald op West-Vlaanderen en de haven van Zeebrugge. We weten dat heel veel producten van Vlaanderen via de haven van Zeebrugge richting het Verenigd Koninkrijk gaan. En dan lees ik dat er nog altijd geen standpunt is over de douane. We willen inderdaad geen lange wachtrijen, formaliteiten en administratieve verplichtingen aan de grens, aan de haven van Zeebrugge. En daar zijn we misschien partners van andere regio's, andere havens in Europa die misschien diezelfde administratief verplichtingen en bureaucratie vrezende. We moeten trachten dit te vermijden.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Als er een grens moet komen, dan zal die ofwel in de zee liggen, ofwel tussen Noord- en Zuid-Ierland. Dat is een probleem dat we de volgende maanden niet opgelost zullen zien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de zogenaamde digitale machtsgreep van China – 1320 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Minister president, met deze vraag reageer ik op de toch verontrustende berichten in de media, die worden gedeeld door tal van institutionele actoren.

Een paar dagen geleden werd in een aantal media gemeld dat China een sterke invloed heeft op het Belgische telecomnetwerk. Dat stond in De Standaard van 26 februari. Zo draaien alle Belgische telecomnetwerken, Orange, Proximus en Base, op Chinese hardware. Volgens kenners zijn wij het enige land in West-Europa waar dat het geval is.

Volgens de experts zou China via deze weg toegang willen krijgen tot zoveel mogelijk data. Want data zullen vandaag, maar ook in de toekomst, een van de meest gewilde handelswaren zijn. Zo waarschuwden de FBI en de CIA deze maand al voor het gevaar van het gebruik van Chinese smartphones.

Om dit mogelijk te maken, zet het land sterk in op het verwerven van een machtspositie in de telecomsector via Chinese bedrijven, zoals Huawei, die volop bezig zijn met de ontwikkeling van het 5G-netwerk waar in de toekomst bedrijven hun producten met het internet mee zullen laten verbinden. Op deze wijze zullen deze Chinese bedrijven ook toegang krijgen tot de data van bijvoorbeeld zelfrijdende auto's of onderdelen van nutsvoorzieningen.

Door deze dreiging is men in de VS en de ons omringende landen bezig te onderzoeken hoe de buitenlandse toegang tot essentiële infrastructuur kan worden tegenhouden. In de Verenigde Staten is het na alarmerende rapporten van de Amerikaanse veiligheidsdiensten al sinds 2012 de facto verboden om samen te werken met Huawei en ZTE. In Frankrijk is de wet die de operatoren van vitaal belang onder streng toezicht van het leger plaatst, verstrengd. Ook in Groot-Brittannië, Duitsland en Nederland zoekt men naar middelen om eigen data beter te beschermen.

Minister-president, wat is uw reactie op deze verontrustende berichtgeving? Het is een materie die zowel aan de federale als de regionale bevoegdheden raakt.

Welke maatregelen werden tot op heden genomen in de bescherming van data van de Vlaamse overheidsdepartementen?

In welke mate is er enig overleg met de federale minister van Telecom en Digitale Agenda en met de bevoegde ministers van de andere deelstaten?

In welke mate neemt de EU maatregelen om haar lidstaten te beschermen tegenover de zogenaamde digitale machtsgreep van China?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw de Bethune, onlangs kwam in het nieuws wat mij en een aantal mensen al langer bekend was, namelijk dat er in België heel wat mobiele netwerkapparatuur is met een Chinees monopolie. Er zijn wereldwijd maar vijf spelers bij wie er twee grote Chinese spelers zijn, Huawei en ZTE. Daarnaast zijn er Ericsson, Samsung en het Finse Nokia. Zowel bij Telenet, Proximus als bij Orange is heel die mobiele netwerkapparatuur van Chinese makelij. Dat is niet nieuw voor mij, maar het kwam recent wel in het nieuws.

We moeten inderdaad waakzaam zijn voor buitenlandse investeringen in gevoelige sectoren, waar telecom toe behoort. Ik ben hier niet voor bevoegd, maar als ik de pers zie, dan zeg ik dat onze telecomspelers daar in de media op antwoorden dat zij ervoor zorgen dat er voldoende garanties zijn. Zij werken met parameters in hun aanbestedingen, veiligheid is daar een belangrijk aspect van. Beveiligingsaspecten kunnen ook worden afgedwongen. Zij beperken verder het risico door hardware en software door andere leveranciers te laten leveren. Dat is wat zij daarop antwoorden.

Ik kan dat niet controleren, ik heb daartoe noch de middelen, noch de bevoegdheid. Dit is een federale bevoegdheid, waar de federale overheid op aangesproken kan worden. Ik laat in het midden of er al dan niet voldoende beveiliging is, maar het is duidelijk dat die mobiele netwerken, masten en apparatuur in Chinese handen zijn. Onze drie grote operatoren werken daar ook mee. Andere landen waaronder de VS schermen hun markt af voor de Chinezen. Die worden daar niet toegelaten om die mobiele netwerken uit te bouwen.

Deze zaak moet op federaal niveau worden onderzocht. Het lijkt me ook de moeite om dat te doen. Wanneer het ergens gaat over kritieke, gevoelige sectoren, dan denk ik dat dit er wel een is.

Het netwerk van de Vlaamse overheid is beveiligd en geëncrypteerd en kan hierdoor aanvallen van individuele of beperkte groepen van hackers weerstaan. Ik heb daar ooit cijfers over gezien toen ik die bevoegdheid had en het is hallucinant hoeveel aanvallen moeten worden afgeslagen. Dat kost ook ontzettend veel.

Ik verwijs naar minister Homans, bevoegd voor de bestuurszaken, voor uw tweede en derde vraag. Zij kan u de cijfers daarover bezorgen.

Wat de cyberbeveiliging van EU-netwerken en -informatie betreft, werkt de EU aan een eigen certificatie van beveiligingsproducten.

Er is ook de bescherming van gegevens van Europese burgers via de General Data Protection Regulation (GDPR), de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Het gaat dan over de bescherming van persoonlijke data, maatregelen tegen hackers en datalekken. Die verordening is in werking getreden op 25 mei 2018. Het is een procedure voor dataverzameling en -opslag van persoonlijke gegevens. Er moet toestemming worden gevraagd om gegevens te verzamelen en gebruiken. U kent die problemen, ze zijn ook aan bod gekomen op federaal vlak en minister De Croo heeft daar regelmatig tekst bij uitleg bij gegeven.

Uiteraard is het ook zo dat dergelijke zaken ook in de handels- en investerings-akkoorden aan bod komen. Ik moet daar nu niet verder op ingaan. Dat is vooral gericht op databescherming, privacybescherming enzovoort. Welke meldingen moeten gebeuren door de grote spelers enzovoort?

Ik heb dit hier al uitvoerig behandeld in antwoord op vorige vragen, onder meer van de heren Van Rompuy en Diependaele, twee weken geleden. Ik heb de heer Diependaele toen een zeer omstandig antwoord gegeven waarbij ik ben ingegaan op de verordening die de EU klaar heeft maar die zich nog niet in de definitieve fase bevindt. Die verordening laat toe dat voor buitenlandse investeringen een screening zou gebeuren op twee gronden, namelijk openbare orde en veiligheid. Dat is momenteel voorwerp van discussie. Een aantal factoren spelen een rol. Ik denk dan aan de impact op kritische technologie, zoals artificiële intelligentie, robotica, semiconductoren, technologie met potentiële dual use-toepassingen, cybersecurity, ruimtevaart- en nucleaire technologie. Verder denk ik ook aan de mate van controle op buitenlandse investeerders.

Dit is een voorstel van verordening dat we nauwgezet mee opvolgen. Op Vlaams niveau heb ik een initiatief genomen met het decreet Bestuursrecht dat aan dit parlement zal worden voorgelegd. Ik heb daar ook al vragen over gekregen. Dat gaat puur over lokale overheden, niet over het economische leven in Vlaanderen waar wij ook geen bevoegdheid voor hebben. Het is de federale overheid dit op dat vlak bevoegd is, net zoals ook cybersecurity een federale bevoegdheid is. Als er Europese maatregelen komen, ligt het initiatief inderdaad bij de Europese Commissie.

Eigenlijk horen die vragen – ik weet niet of zij ook zijn gesteld in de Kamer – te worden gesteld op federaal vlak. Ik zie dat ook universiteitsprofessoren zeggen dat dit een situatie is die zeer gevoelig is en waartegen moet worden opgetreden. Ik ben absoluut niet goed geplaatst om te weten of dat momenteel effectief een bedreiging is. Ik ben het wel eens met diegenen die zeggen dat dit zeer gevoelige materie is. Wij zijn niet diegenen die dat kunnen controleren of daarvoor bevoegd zijn, dat moet dan ook op de bevoegde niveaus worden aangekaart. Ik stel vast dat die drie operatoren, Belgacom, Telenet en Orange zeggen dat er geen probleem is en dat zij zorgen voor afdoende bescherming en veiligheid, maar ik kan dat natuurlijk niet beoordelen.

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Minister-president, u onderstreept terecht het belang van deze problematiek. U verwijst naar Europese wetgeving in wording. U wijst mij erop dat het grotendeels over een federale bevoegdheid gaat. Ik zal dit afspreken en checken met de federale collega's uit mijn fractie.

Ik zal de tweede en derde vraag voorleggen aan minister Homans, want ik denk dat de Vlaamse overheid toch wel verantwoordelijkheid draagt wanneer het gaat over haar eigen databestanden, zelfs wanneer dit aansluit bij een ruimer beleid.

Heel de verankeringspolitiek of het debat rond gevoelige sectoren is toch wel van het grootste belang. De Europese wetgeving is echt wel dringend. We hebben de discussie gehad rond het energietransport een jaar geleden, rond de investeringen ...

Minister-president Geert Bourgeois: Als ik even mag, we hebben dat ontwerp van decreet klaar. Daar is een veiligheidsaspect mee gemoeid. We moeten weten van – in dit geval de federale – veiligheidsinstanties of er al dan niet problemen zijn.

Sabine de Bethune (CD&V): Absoluut, dat is zeer pertinent.

Dat is eigenlijk een wake-upcall geweest in Vlaanderen. We hebben duidelijk beseft dat er een risico aan verbonden was, dat er een probleem was.

Het is belangrijk dat de Vlaamse overheid de eigen bevoegdheden goed in het oog houdt. Ik vernam bijvoorbeeld dat de Franse regering een wet wil maken om de investeringen van internationale groepen in de aankoop van landbouwgronden te toetsen en eventueel af te blokken. Vandaag zou 10 à 15 procent van het landbouwareaal in Frankrijk in handen zijn van internationale groepen, voor een groot deel Chinese. De Franse wetgever zou nu maatregelen nemen om deze evolutie tegen te gaan. Ik heb geen enkele informatie dat dit bij ons het geval zou zijn. We beschikken ook niet over zo'n uitgebreid landbouwareaal als Frankrijk.

Ik vind het niet evident om in dergelijke dossiers af te lijnen waar de federale bevoegdheden zitten en waar de regionale. De materies leunen heel dicht bij elkaar aan.

Mijn fractie zal dit thema ook federaal aankaarten. Ik zal niet nalaten minister Homans daarover te ondervragen. Ik zal de vraag van de collega's over het Vlaamse decreet ter zake natrekken en dan eventueel bij u terugkomen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de onteigening van blanke boeren in Zuid-Afrika

– 1340 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Marc Hendrickx aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de landbouwonteiingen in Zuid-Afrika

– 1355 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, de toestand in Zuid-Afrika is al enige tijd precair, met name voor de blanke boeren. Bijna dagelijks is er sprake van 'plaasaanvallen en -moorden' waarbij de Afrikaner boerengemeenschap wordt geconfronteerd met gruwelijke gewelddaden. Bovendien wonen die boeren voornamelijk geïsoleerd, buiten de stad, waar ze amper bescherming genieten. Er wordt al eens gezegd dat landbouwer in Zuid-Afrika momenteel zowat het gevaarlijkste beroep ter wereld is.

Maar het wordt nog erger, want vorige week, op 27 februari, heeft het Zuid-Afrikaanse parlement een motie aangenomen om land van blanke boeren in beslag te nemen zonder hen daarvoor te moeten vergoeden. Het gaat om een voorstel van grondwetswijziging zodat onteigeningen van land mogelijk worden zonder

enige financiële compensatie. Het voorstel werd in het parlement met een overweldigende meerderheid van 241 op 324 stemmen aangenomen.

Initiatiefnemer van die motie was Julius Malema van de extreemlinkse Economic Freedom Fighters (EFF), een marxistisch parlamentslid dat momenteel in de oppositie zit. De man kwam eerder al in opspraak door – niet eens omfloerste – oproepen tot geweld tegen blanke boeren in Zuid-Afrika.

Veel verontrustender nog is dat het voorstel werd goedgekeurd door regeringspartij ANC. De nieuwe Zuid-Afrikaanse president, Cyril Ramaphosa, kondigde bij zijn aantreden aan dat hij de overdracht van land van blanke naar zwarte eigenaars zou versnellen. Dat zou met dit voorstel realiteit worden.

Helaas wordt hierover amper bericht in onze media. Het stilzwijgen in zo ongeveer alle Europese media is mijns inziens veelzeggend. Berichten over wat de blanke bevolking van Zuid-Afrika wordt aangedaan door de zwarte bevolking, is blijkbaar taboe. Dat is zeer jammer, want die journalistieke zelfcensuur is mijns inziens betreurenswaardig. Wat nu gebeurt en nog staat te gebeuren in de komende weken en maanden, is toch erg verontrustend. De laatste ontwikkelingen zijn zeer zorgwekkend.

Ik wil alleen nog maar verwijzen naar de catastrofale gevolgen van een eerdere gelijkaardige situatie in Zimbabwe. Daar werden gelijkaardige initiatieven genomen, die hebben geleid tot een economische crisis die tot op vandaag nog steeds voortduurt.

Minister-president, uiteraard heeft Vlaanderen banden met Zuid-Afrika. Er is een bilaterale samenwerking, er is samenwerking in het kader van enkele specifieke thema's, er is ontwikkelingssamenwerking en dergelijke meer.

Het lijkt mij gepast om hierover een aantal pertinente vragen te stellen. Hoe reageert u op deze ontwikkelingen in Zuid-Afrika? Zijn deze onteigeningen zonder compensatie volgens u in overeenstemming met het internationaal recht?

Indien u – zoals ik hoop te vermoeden – mijn bezorgdheden deelt, welke gevolgen hebben deze ontwikkelingen dan voor de samenwerking met Zuid-Afrika? Zal de Vlaamse Regering haar bezorgdheden desgevallend overmaken aan de Zuid-Afrikaanse regering?

Overweegt de Vlaamse Regering de hulp aan Zuid-Afrika stop te zetten indien de Zuid-Afrikaanse regering deze onteigeningen zonder compensatie doorzet?

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Voorzitter, minister-president, ik zal de schets van de problematiek door de heer Janssens niet herhalen. Ik deel grotendeels zijn inschatting dat de situatie zeer verontrustend is.

Ook voor mij is de link naar Zimbabwe duidelijk. Ik heb in het verleden de Zimbabweaanse situatie geregeld ter sprake gebracht hier. Uw voorganger, toenmalig minister-president Kris Peeters, stelde ondubbelzinnig dat Vlaanderen geen enkele steun zou verlenen aan projecten op landbouwgrond die op deze wijze werd onteigend. Ik ben zoals de heer Janssens zeer benieuwd naar uw inschatting van de situatie in ons partnerland. Inderdaad, dat is nog een extra gevoeligheid, Zuid-Afrika is een partnerland.

De motie beoogt grondwetsartikel 25 in versnelde en dwingende uitvoer te brengen. In hoeverre gaat dit gevolgen hebben voor onze samenwerking met het partnerland? Hoe evalueert u dit besluit?

Verder sluit ik me aan bij de vragen van de heer Janssens.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega's, ik ben op de hoogte en deel uw bezorgdheid.

Op dinsdag 27 februari keurde het Zuid-Afrikaanse parlement een motie goed die oproept om artikel 25 van de grondwet over het eigendomsrecht te wijzigen zodat landonteigening zonder compensatie mogelijk wordt. Het gaat over een goed-gekeurde motie of resolutie die oproept om die zaak te onderzoeken en bekijken.

Het ANC, de meerderheidspartij, heeft de motie mee goedgekeurd nadat een aantal amendementen waren ingediend en goedgekeurd. Ook de president zelf heeft zich een koele minnaar getoond van de resolutie. Hij vroeg dat er verzachtende amendementen zouden worden toegevoegd.

Die amendementen houden in: één, dat het eerst moet worden voorgelegd aan een parlementaire commissie voor grondwettelijke herziening die ook publieke consultaties moet organiseren daaromtrent; twee, dat onteigeningen enkel kunnen gebeuren op een manier die de landbouwproductie en de voedselzekerheid verhogen. Dat is ingegeven door de zorg die de president – denk ik – deelt na de onteigeningen in Zimbabwe waarna de graanschuur van Afrika ineengestort is. Het gaat momenteel nog niet over een wetsvoorstel tot grondwetswijziging. Er is een procedure opgezet waarmee die commissie aan het werk moet gaan en met aanbevelingen moet komen. Daarna gaat het naar het parlement als men daarmee wil doorgaan.

Er is een tweederdemeerderheid in de National Assembly vereist. Als het wetsvoorstel zou raken aan de bevoegdheden van de provincies of aan de Bill of Rights, hoofdstuk 2 van de Zuid-Afrikaanse grondwet, wat hier het geval is, moeten bovendien zes van de negen provincies in de National Council of Provinces zich akkoord verklaren. Ik wijs erop dat het recht op eigendom en het verbod op onteigeningen zonder compensaties zijn opgenomen in artikel 25 van de Zuid-Afrikaanse grondwet, wat onder de Bill of Rights valt. Er ligt nog geen voorstel of stemming voor. Ik heb gemerkt dat president Ramaphosa op 1 maart 2018 ter zake kalmerende taal heeft gesproken in het National House of Traditional Leaders.

Dit belet ons niet de situatie op te volgen. We moeten op dit vlak behoedzaam zijn. We zullen dit nauwgezet opvolgen. Er zijn twee mogelijke initiatieven. Ik zal contact opnemen met minister Reynders, die ook al heeft verklaard dat hij deze evolutie nauwgezet zal opvolgen. Ik zal de Zuid-Afrikaanse autoriteiten vragen de internationale verplichtingen na te leven. Ik vind dat Vlaanderen zich op dit punt mag positioneren. Wellicht kunnen we op een krachtiger manier gezamenlijk stelling innemen. Het recht op eigendom is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in regionale mensenrechtenverdragen, waaronder het Afrikaans Handvest van de Rechten van de Mens en de Volkeren. We moeten dit goed opvolgen en we moeten ons inzake initiatieven proberen te aligneren met de federale overheid.

Ik voeg hieraan toe dat op dit ogenblik geen wetsvoorstel voorligt. Dit zou misschien aanleiding kunnen zijn om te komen tot een vorm van parlementaire diplomatie, wat deze commissie ambieert. De commissie heeft Zuid-Afrika bezocht. Het gaat om een parlementair initiatief. Er is op dit ogenblik geen regeringsinitiatief of presidentieel initiatief. Dit zou de ideale gelegenheid kunnen zijn om een initiatief inzake parlementaire diplomatie te nemen.

Mijnheer Janssens, u hebt me gevraagd of ik de samenwerking zal stopzetten indien we in deze situatie terechtkomen. Ik vind het nu veel te vroeg om hierop

te antwoorden. We zitten absoluut niet in die fase. Ik zal nu niet op 'als'-vragen antwoorden. We moeten nagaan hoe de situatie zal verlopen. Zoals ik al heb verklaard, moet een procedure voor de commissie worden gevolgd. De commissie heeft de opdracht gekregen consultaties te houden. Daarover zal worden teruggekoppeld. Ondertussen kunnen er diplomatieke en eventueel parlementaire contacten zijn. Waar mogelijk, kunnen we wijzen op de naleving van de internationale verplichtingen die zijn vastgelegd in verdragen die ook Zuid-Afrika binden.

De voorzitter: Minister-president, ik denk dat we eens over uw voorstel moeten nadenken. We zullen tijdens de regeling van de werkzaamheden moeten nagaan in welke vorm we dit kunnen gieten.

De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister-president, ik ben tevreden dat u mijn bekommernissen deelt. Ik ben minder positief gestemd wanneer het gaat om wat u de verzachtende amendementen noemt die de Zuid-Afrikaanse president zou hebben aangebracht aan de motie die een zeer grote meerderheid, meer dan twee derde van de volksvertegenwoordigers, in het Zuid-Afrikaans Parlement heeft goedgekeurd. Ook met die verzachtende omstandigheden komt de goedgekeurde motie er nog steeds op neer dat de blanke boeren moeten kunnen worden onteigend zonder enige vorm van compensatie. Dit is niet meer of niet minder dan een door de overheid georganiseerde diefstal.

U moet contact opnemen met de Zuid-Afrikaanse autoriteiten om officieel uw bekommernissen te delen. U kunt dat desnoods in samenwerking met de Federale Regering doen, maar u moet deze problematiek tijdens formele en informele internationale ontmoetingen aanklagen.

U hebt verklaard dat Zuid-Afrika op het vlak van ontwikkelingssamenwerking voor Vlaanderen een belangrijk partnerland is. Het is natuurlijk een land waarmee we enige verwantschap hebben. Het is dan ook opportuun deze ontwikkelingen zeer nauwgezet in de gaten te houden.

Als ik de berichtgeving hierover mag geloven, is een procedure op gang gezet. De commissie Grondwetsherziening van het Zuid-Afrikaans Parlement moet het een en het ander onderzoeken en moet uiterlijk 30 augustus 2018 aan het Zuid-Afrikaans Parlement rapporteren. Het is absoluut noodzakelijk dat we vanuit Vlaanderen en dat u vanuit uw functie onze bekommernissen overmaken aan de Zuid-Afrikaanse president. We kunnen vanuit het Vlaams Parlement een gelijkaardig initiatief nemen. Ik wil dat zeker steunen.

Het moet echter duidelijk zijn dat ik van mening ben dat we alle steun die we aan dit land geven, moeten herbekijken indien Zuid-Afrika deze plannen effectief zou doorzetten.

Wat mij betreft, is het onmogelijk dat we nog miljoenen euro's aan Vlaams belastinggeld investeren in een land dat op een dergelijke wijze met zijn burgers omgaat en land in beslag neemt zonder daarvoor enige vergoeding te betalen of zonder rekening te houden met allerlei principes inzake democratie, de rechtsstaat en dergelijke.

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Minister-president, ik noteer wat uw visie ter zake is. U wilt samenwerken met de federale overheid. U zult minister Reynders contacteren om dit verder aan te kaarten. We zijn zelf een belangrijke donor en we zullen ook zelf verdere initiatieven nemen. Met betrekking tot de nauwgezette opvolging waar u werk van zult maken, neem ik aan dat u ook onze algemeen

afgevaardigde in het land zult contacteren en zult vragen een vinger aan de pols te houden, zodat we heel nauwgezet op de hoogte blijven van elke evolutie ter zake.

Ik wil niet op de feiten vooruitlopen en stellen dat we alle hulp moeten intrekken indien dit ginds wordt voortgezet. Ik heb er vertrouwen in dat we dit, eventueel met een paar parlementaire initiatieven, verder kunnen opvolgen en dat het de goede kant zou kunnen opgaan.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, als het over Zuid-Afrika gaat, zou het natuurlijk aangenamer zijn indien we ons vandaag zouden kunnen toespitsen op Woordfees, dat deze dagen met de samenwerking van Vlaanderen en Nederland in Stellenbosch plaatsvindt. Er hebben zich echter wat donkere wolken boven het land samengetrokken. De presidentswissel van Jacob Zuma naar Cyril Ramaphosa wordt door deze mogelijke landhervorming overschaduwd.

We moeten dit natuurlijk in een historisch perspectief durven en kunnen plaatsen. De wetten die een overgroot gedeelte van de oppervlakte heeft toevertrouwd aan blanken om daar landbouw- of andere activiteiten uit te oefenen, dateren uit 1913. Onder de Britse dominantie over Zuid-Afrika is natuurlijk het een en het ander misgelopen. Er is toen natuurlijk weinig rekening gehouden met de rechten van de zwarten die daar waren gevestigd en die het land in gebruik hadden.

Vandaag gelden echter andere normen. Zuid-Afrika heeft een moderne grondwet en de vreselijke voorbeelden in een aantal buurlanden hebben aangetoond waar het absoluut niet naartoe mag gaan. Collectiveringsinitiatieven of het weggeven van vruchtbare gronden die mensen bewerken aan andere mensen die hier niet op zijn voorbereid, leiden tot catastrofes waar niemand beter van wordt. Dat is gebeurd in Zimbabwe, maar ook in heel veel andere landen in de wereld. Marxistisch geïnspireerde landbouwprojecten hebben nog nooit tot enige voedselzekerheid kunnen bijdragen.

Minister-president, ik ben blij met uw initiatief en uw stelling dat u dit verder zult aankaarten. We zijn nog niet zo ver dat de aangekondigde initiatieven wet worden. Volgens mij moet vanuit veel landen in de wereld een signaal worden gegeven dat dit de Zuid-Afrikaanse welvaart en voedselveiligheid enorm zou bedreigen. Indien de onteigeningen op deze manier zouden worden doorgedreven, zou dit van Zuid-Afrika ook een onveilige partner voor investeringen maken. Dat is absoluut een goed signaal dat op veel plaatsen moeten worden gegeven.

Tegelijk moeten we er ook begrip voor hebben dat er op een democratische en volgens de rechtstaat conforme manier meer mensen toegang hebben tot landbouw. Daar is ook werk aan de winkel. In het verleden heeft Vlaanderen initiatieven genomen in het kader van landbouwondersteuning. Nu is dat toegespitst op Malawi. De initiatieven in Zuid-Afrika zijn niet altijd succesvol geweest. Dat moeten we ook erkennen. Dat is in het verleden zo gebleken. Maar het blijft natuurlijk een acuut punt dat een hervorming, een landhervorming, ook deel uitmaakt van de toekomst en de stabilisatie van dit land, maar dat moet gebeuren op manieren die conform de eigen grondwet zijn en conform wat vandaag internationaalrechtelijk gebruikelijk is. Daar is werk aan de winkel. We moeten dat aankaarten, en ik ben blij dat de minister-president de ernst van de zaak ook onderkent.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.